

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Pars Prima. Cur danda sit Eleemosyna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

GAZOPHYLACIUM

CHRISTIANI

PARS PRIMA

CUR DANDA SIT ELEEMOSYNA.

CAPVT I.

Causse, & ordo dicendorum: Introductio ad sequentia.

MERCATOR quidam opulentissimus transeuntium quemvis invitans ad emendum: *Suadeo, tibi, ait, emere a me aurum ignitum, probatum, ut locuples fias, & vestimenta albis induaris, ut non appareat confusio nuditate tue.* Causas explicat emptori, cur suas ipsi merces suadeat emendas, videlicet ut emptor candida se veste induat, & ditescat.

Sed quis ille tam bene nummatus e plebe, qui aurum emat, nisi forsitan minutulum aliquid, quod in cochulis vendi solet pictoribus? sed animum addens mercator: *Qui non habetis argentum, inquit, proparate, emite, & comedite. Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione. O facile, inquit Nazianzenus, contrahendi rationem! Hoc bonum solo voluntatis pretio emendum tibi proponitur. Appetitionem ipsam Deus ingentis pretii loco assimat, sicuti sitiri.*

Sed ubi, obsecro, ubi mercator iste? Vbi que locorum est, modo emptores adsint, nusquam non adiri potest. Opulentissimus hic mercator est Christus, qui gazophylacium suum inexhaustum, velut ergasteria & tabernas mercimoniis deputatas nemini non pate-re vult.

Et ne laciniosa sit preafatio: Dominicum hoc Gazophylacium non aliud esse affirmamus, quam benefaciendi studium, quod miseris ac egenis impenditur. Hoc explicare animus est, ut Eleemosynae vis incredenda nemini non perspecta fiat.

Ordinem dicendo hunc observabimus. Parte prima exponemus, *Cur danda sit Eleemosyna.* Parte altera, *Quomodo sit danda, & quibus.* Parte tertia, *Objectiones, paradoxas, & quaestiones de eleemosyna in lucem dabimus.* Illud ante omnia spectabimus, ut quae fuerint verba, fiant facta, & quod in charta dissertatum est, re ipsa & agendo confirmemus.

S. I.

E plurimis causis scribendi de Eleemosyna sunt istae: Prima; Rhetoricam caelestem, Lector, videri si de Oratione discretem; proximum ergo fuerat Eleemosynam suis coloribus spectandam dare, ut illa Christianarum actionum Triga, Oratio, Eleemosynam, Ieiunium ordine sub aspectum veniret.

Altera causa; Eleemosynae studium ad omnes homines spectat, ipsos etiam mendicandos. Nec enim ul- lus facile tam pauper est, quin pauperiori se largiri possit.

Tertia; Hae largiendi virtus divinis oraculis multo commendatissima est: sacrae paginae nusquam non praedicant Eleemosynas.

A Quarta; Nemo Deum certius, nemo felicius imitatur, quam homo beneficus. Nec prisca hoc incognitum, Orator Romanus: Homines aiebat, non a re propius ad Deos accedunt, quam dando; nihil habet fortuna melius, quam ut possis, neque naturae praestantius, quam ut velis servare plures.

Quinta, & quae plurimum urgeat, est *Supremum orbis iudicium.*

Depingit hoc Christus Matthaei calamo. Illius porro iudicii omnis paene actio in eo videtur commenda, ut publice recitetur, quis stipem dederit, quis negarit. Super haec una re Christus instituendum ait examen, quid misericordia praemii promeruerit, quid immisericordia supplicii. Hoc certe omnibus iure merito accuratius pensitandum. Beatus Leo tribunal hoc admiratus: *Tanti, ait, a stimabitur vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas: perinde si omnes ii, qui dextrae iudicis consistunt, non alia virtute ulla quam misericordia fuissent incliti: neque ii, qui sinistrae stabunt, ulla alio vitio laborassent, quam immisericordia.* Cur fletur, quae, beatorum patientia, submissio, obedientia, cur castitas & temperantia, totque virtutes aliae tacentur? cur nullam mentio tot atrocium scelerum ac flagitiorum, quae impraei audacissime patragunt? Historiola rem explicamus.

Introduxit civis Monacensis in aedes suas amicorum optimum, eique diversa pictorum artificia monstrans. En, aiebat, hoc Lucae Leidensis penicillum, hoc Alberti Dureri artificium est. Hoc a manu Pauli Veronensis venit. En, etiam coloris Michaelis Angeli artificis praestantissimi. Non infimus horum, si non etiam antesignanus Christophorus Schwartz hanc ille tabula pinxit. Hos vero lusus coloribus exprelsit Raphael Urbinas, nescio an non pictorum summus. Hae omnia mihi contra aurum chara. Sed scire forsitan velis, quae harum picturarum omnium mihi maxime sit amor. Quod olim astu exploravit Phryne noti nominis mulier. Cum enim nosse percuperet, quod inter Phidiae opera pulcherrimum esset, subornavit servum, qui subito advolans nuntiaret Phidiae officinam ab igne correpta, & bonam operum partem iam perisse. Exanimatus Phidias foras exiit, & Actum est, inquit, de meis laboribus, si Satyro, & Cupidini flammam non pepercerint. Tum Phryne illum optime sperare iussit; nil triste accidisse: liquere jam ipsius artificis confessione, quod pulcherrimum operum suorum iudicaret. Tu forsitan, amicorum amantissime, idem quaesiveris de his pictorum artificis, quod ego minime omnium velim ardere. Candidissime factebor, quod sentio; haec quidem omnia venusta, exquisitae artis, & magni, non nego, pretii, nec cum gemmis mihi permutanda: Tu vero post visa haec omnia, hunc Christi spinis coronati vultum considera. Hae una imago praeter ceteris omnibus meum sibi amorem vendicat, nullo mihi pretio venalis est. Auream Caesarum fortunam praehac Domini Iesv effigie minus aestimem.

Hoc

Apoc. 6, 3. v. 18.

Isai. 55. v. 1.

Greg. Nazianzenus orat. in sanctum baptisma.

Gazophylacium Domini quod.

Causae scribendi de Eleemosyna.

Secunda.

Tertia.

Quarta. Tallius pro Ligar.

Quinta.

Matt. c. 25. v. 31. ad simem.

Pausanias in Arcadia.

Hoc civis Monacensis civi suo candidè fallus, arti-
ficium sibi multo cfarissimum propoluit spe&andum.

§. II.

Cur Chri-
stus misere-
cordiam
præ ceteris
virtutibus
layde
ac premio
donabit.
Matth. c. 9.
v. 13.

Caesar. hom.
13.

Eccles. c. 9.
v. 8.

Chrysologus
serm. 4.

Osee c. 6.
v. 4.

Deut. c. 15.
v. 11.

Ira Gioffa.

Non ablimili modo Christus æquissimus judex
bit, præ ceteris tamen Misericordiam: non quod illa
virtutum sublimissima, sed ut gens humana no-
quantum ea sibi placeat. Hinc illæ Domini voces:
*Misericordiam volo. Hæc divinisimæ cõcioniserat clau-
sula: Erutes autem discite, quid est, Misericordiam volo, &
non sacrificium.*

Has Domini voces beatus Cæsarius excipiens: *Eleem-
osynam, inquit, quantum possumus, & quamdiu vivimus,
& ipsi habere, & aliis impendere festinemus, ut securi possi-
mus in die iudicii dicere. Da Domine, quia detrimus; nos se-
cimus, quod iussisti, tu imple, quod promissisti. Misericordiam
vult Dominus. Sed singula hæc uberius suo loco.*

Discamus ergo, quod Ecclesiastes per adumbrationem docuit: *Omni tempore sint vestimenta tua candida,
& oleum de capite tuo non deficiat. Omni tempore, inquit,
animo & conscientia puritatem summis studii tuere.
Ad castes Agni nuptias tendis? veste nivea opus est.
Sed & oleum non deficiat de capite tuo. Qui verò ves-
tis servabitur munda, si caput nateo oleo? Celeste hoc
balsamum Misericordiae mirè fragrans, & purissimum
est. Hoc semper in promptu habeas, interdium &
noctu ad manum sit unguentum istud. Virgines fatuæ
oleo per negligentiam non aucto indormierunt celo.
Tu igitur eme ab illo mescatore ditissimo, eme au-
rum ignitum, ut vestimentis albis induaris. Gazophyl-
lacium eleamofynæ præstabit hæc omnia. Eruditè dixit
Petrus Chrysologus: *Homo misericors, tot servos habet,
quot nummos.**

Ut verò scias, mi Lector, non hic à nobis misere-
cordiam multum verbosam, & parum actuosam de-
feribi, illud Osee vatis expendamus. Osee misericordiam
verbis & blanditiis solum liberalem damnans:
*Misericordia vestra, inquit, quasi nubes matutina & quasi
ros mane pertransiens. Imagine ad rem apulsimã ostendit
Deus, quàm inutilis sit misericordia, quæ ampul-
latur verbis, & ore non manu prompta est. In vere
nonnumquam ita calores augent, ut agri & arva plu-
vias extremè sitiant. Hinc supplicationes instituuntur
& ambarvalia ad eliciendas pluvias, & segetis calamita-
tates avertendas. Dum hæc fiunt, manè aliquot nube-
culas aduehit, quæ spem faciunt, & nimbos promit-
tant. Interè violentior increbrescit aura, quæ nubes
impellit & dissipat. Ita spes imbrum expirat, & arsi-
dissima terra sicco irascitur celo. Idem in rore ante-
lucano est cernere. Post medium noctis rorulenta stilla
velut madefactum cæli tapetium in terram dilabuntur,
segetes & herbæ recreantur, sed heu brevi solatio.
Nata sol exoriens mox omni roris succum prælabit.
En talis est, inquit Deus, misericordia vestra. Curta est,
& brevis hæc beneficentia, speciem habere videtur &
formam, sed nervos non habet. Cum ad rem venit, defunt
manus tam formoso corpori; verba quidem bona, sed obsequia
nulla. Hinc pauperes cum vuculis illis læptis dimittuntur:
Deus vos juvet. Cum tamen Deus jam olim severo iussu dixerit:
*Non deerunt pauperes in terrâ habitationis tue: idcirco præcipio
ego tibi, ut aperias manum tuam fratri tuo egeno & pauperi,
qui tecum versatur in terrâ. Cum Bernardo dico: Ne putet
gratuitum, quod impendis pauperi; velis nolis, debitor es.**

§. III.

Aiunt Hierosolymis portam fuisse parvulam & angustam, quæ Foramen acis diceretur. Hanc transire nequit Camelus nisi positâ sarcinâ, & sub-

missio poplite Gibber camelus, homo dives & opulentus
varius fortunarum sarcinis onustus, Cæli janua de-
pressa proflus & angusta est. O cameli, o divites, transire
vultis? genua submittite, sarcinas deponite. Et en-
paratos bajulos, qui eas à vobis in se recipiant, en pau-
perum turbam. Huic saltem aliquid sarcinarum committite,
& per portam illam angustissimam, per foramen acis
concedetur transitus.

Narrant hominem flagitiis nobilem egisse Bononia.
Huic in quiete oblata species, & nocturni visus ejusmodi
sunt objecti. Videbatur sibi mediis campis ab horribili ac
procellosâ tempestate deprehensus. Fugam ergo molitus,
ad ædes quas invenit proximas, pulsavit, & techo recipi
petivit. Ad hunc progressa hospita: Ego, aiebat, Iustitia
vocor. Tu verò mei neutiquam amans, facesse hinc; tui mores
familia nostra non conveniunt. Coactus igitur ad aliam
domum transit, & hospitium rogavit. Huic iterum hospita:
Ego, inquit, Veritas hic habito, tu verò hinc recede, mi
homo, hostem non admitto. Hic etiam repulsam passus ad
terram domum properavit, sed responsum est supplicii:
Hic Pax habet: Atqui pax nulla est impiis, nulla, nulla.
Tua te impietas ab ingressu arceat. Nihilominus, quia
domus hæc mitissimos alitinquillos, consilium suggerimus.
Tu porrò abi ad Patris sororem Misericordiam, & ad-
mitti roga, aditum non difficilem impetrabis. Miser &
undique exclusus, hoc tamen consilio lætus ad ædes
Misericordiae contendit. Ad ostium pulsanti humanissimè
responsum est: succederet tectis non ingratus hospes,
modò cuperet suos mores domesticis aliquantulum attempera-
re. In hac domo neminem multitudine legum obrui;
pæne unicam injungi observandam his verbis: *Pecata
tua eleamofynis redime. Quare si velit esse frugi, in eam
misericordiae legem juraret; sumptu modico res maximas
posse confici. At ille: Modò liceat esse incolam, aiebat,
omnia quæ in his ædibus moris & juris sunt, facturum
me recipio. O mortales, tempestas vobis imminet
longè horribilissima: Divini iudicii turbo vos involvet.
Agite, dum licet, & in ædes Misericordiae confugite.
Hic asyllum securissimum eleamofynis impetratur.
Vel mille seras cæli referat, aperta in pauperes manus.*

CAPVT II.

Quæ verè nostra sunt bona, & quis dicendum dare de suo.

QUÆ AD MODVM fontes etiam abundantissimi demum
exhauriuntur aquis, sic arcæ argento & auro plenissimæ
tandem inania suas deplorant. Cæli Lydorum Regis
gazophylacium longè opulentissimum est direptum:
Erarium Darii Persarum Regis multo ditissimum est
despoliatum. Sardanapali palatium gazis plenissimum
est combustum. Arserunt cum Rege hoc, Budæi calculo,
præter vestes & purpuras, centies centena millia
auri talenta 10000000, Vngaricorum aureorum
7000000000, septingentes millies cetera millia.
Erarium Salomonis, è quo templum pene aureum totum
prodit, omnem Regum opulentiam superavit, sed etiã
hoc denique exhaustum est. Cæpit & Salomon egere,
ideoque cives tributis premere, & sanguinem eorum
exugere.

Solus Rex cæli Christus gazophylacium habet, quod
nec diripi, nec exhauriri, nec imminui, nec comburi,
nec suffodi, neque despoliari potest. In hoc digigitum
intendens: Nolite, inquit, thesaurizare vobis thesauros
in terrâ, ubi erugo & tinea demoluntur, & ubi fures
effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros
in celo, eò nec rubigo, nec tinea, nec fures, nec flammæ
quæunt.

Regi
zophylacii
direpti.
Agricola
suo calculo
pauca
recedit
recedit
quæ
sermillia
& bis
na septua
ginta
quæ
septingentis
quantum
gratia
nos, Adm
l. 2. Dyp
septu.
Soli
cæli
philacium
no potest
exauriri
nec diripi
Matth. 6.
quæunt

queunt pertingere. Hic locus unus & unicus ab omni temporum & hominum injuriâ tutissimus; omnia per manus pauperum eò deportantur securissimè. Eleemosyna gazophylacium inexhaustum. De hoc cœpi- mus differere: sed antequam progrediamur, necessarium profus indagare, quæ bona dicantur peculiararia, verè nostra, & quænam res mancipi sint. Ex alieno marfupio largiri facile. Hinc toties sacræ paginæ mo- nent, da de tuis panibus, de tuâ substantiâ, de frugi- bus tuis. Idcirco quid peculiariter Nostrum sit explica- bimus.

§. I.

Quadruplex bonum est, quod homo verè suum, & rem mancipi vocet. Primo loco numerantur Animi bona, seu bona Viæ, sed interiora. Dicto Philo- sophi nil notius: Omnia mea mecum porto. Sed ex- quiritus hoc tradendum. Græciæ urbs Megara bis occupata est, haud multum diverso tempore. Primò eam Ptolemæus Soter cepit, qui pro magno ducens Stilponem abducere, pecuniam & preces obtulit, ut secum migraret in Egyptum. Noluit Stilpon, sed in patriâ resti afflictâ permansurum se affirmavit. Eandem postmodum urbem Demetrius Poliorcetes expugna- vit, cui virtus & eruditio Stilponis non ignota, ideo virum, & omnem ejus domum servari, & si quid ere- ptum esset, restitui mandavit. Iustus igitur Stilpò com- plecteretur scripto, quid rerum perdidisset? Nobilem hanc vocem edidit: Nihil meum amisit. Eruditionem enim nemo abstulit, & ratio mihi scientiæque relicta est; omnia mea mecum sunt. Atqui patrimonium ejus in prædam cesserat, & filias rapuerat hostis & patriam. At ille victoriam illi excussit, & se, urbe captâ, non in- victum tantum, sed indemnem esse testatus est. Habe- bat enim secum vera bona, in quæ non est manus in- jectio, dominii & vindicationis signum. Haud aliter Bias, cum ejus patriâ Priene captâ alius aliud fugiens auferret, interrogatus ille: Tu nihil asportas? Nihil, ajebat, nam omnia mea mecum porto.

Ita profectò scientia, virtus, doctrina nostra est, si labore nostro parta est. Quod hosti aut prædonibus potest cedere, nostrum appellari non potest. Omnis actio cum pietate suscepta nostra est. Opera enim illorum sequuntur illos.

§. II.

In bonis Nostris secundo loco numerantur Bona patriæ, bona scilicet æterna. Ad hæc fruenda condi- dia sumus. Hæc possidendi cepta non mors, non ortus, nulla vis non æternitas ulla rapit. Dilucidè satis Do- minus, testante Lucâ: Si in alieno, inquit, fideles non su- stis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Quidquid nummo- rum aut honorum est, alienum est. Neque enim hæc nobiscum nascuntur, ut Ambrosius loquitur, neque nobiscum transeunt. Quâ ratione & Augustinus: Alic- nas appellat terrenas facultates, quia inquit, nemo eas se- cum moriens auferat. Nihil intulimus in hunc mundum: haud quibus quid nec auferre quid possimus. Opes temerè ob- tingunt, & momento pereunt nolentibus, & crebro etiam ante mortem: alienæ igitur sunt, quia non sunt perpetuæ. Ideo Christus: Quod vestrum est, inquit, quis dabit vobis? Nostrum vocat cælestes divitias, ait Eu- thymius.

Simillima dixit Theophrastus: Nostræ sunt divi- tiæ cælestes & divinæ, illic noster municipatus est. Pe- cuniæ, & possessiones, aliena sunt. Nostra igitur vo- cat æterna bona, non quòd Dei non sint, aut quòd ac- cepta Deo non referenda sint, sed quòd iis homo frui debeat, ut summo bono, sineque ultimo, ad quem creatus est. Nostra sunt ergo hæc bona, quandoqui- dem naturæ nostræ maximè consentanea, tum quia perpetuâ, & perpetuò nostra sunt. Quòd si aliena &

A non vestra, inquit Servator, malè administratis & usu maligno corruptis, quis vestra vobis committeret? Eam ob rem Chryostomus exhortatur: Bonus sis dis- pensator eorum, quæ à Ddò tibi data sunt.

§. III.

Tertio Nostrum est tempus, & ad eò nostrum, ut qui amittit tempus, dici possit amittere seipsum: qui temporis dimidium, seipsum mediâ parte: se to- tum perdidisse dicendus, qui tempus totum perdidit. Disertissimè Romanus Sapiens: Omnia, mi Lucili, ait, aliena sunt. Tempus tantum nostrum est: in hujus rei minus fugacis ac lubricæ possessionem natura nos misit. Ita, &c, mi Lu- cili, vindica te tibi, & tempus quod adhuc aut auferebatur, aut surripiebatur, aut ex- idebat, collige & serva. Turpissima est jactura, quæ per negligentiam venit, & si volueris attende- re, magna vitæ pars labitur male agentibus, maxima nihil agentibus, & tota aliud agentibus. Quem mihi dabis, qui ali- quod pretium tempori ponat? qui diem æstimet? qui intelligat se quotidie mori? Fac ergo quod facere te scribis, omnes horas complectere.

Hieronymus & Cardanus de temporis dispendio ve- rissimè pronuntiavit: Nullius rei jactura maior est, sed nec ullius vilior. Oraculum ex tripode. Tempus perdidit se damnorum omnium maximum, cum tamen nul- lum damni sentiat minus. Alianus d memorat La- cedæmonios locandi temporis parcissimos fuisse: hinc nullum civium qui cessaret & laborem fugeret, tole- ratum. Fuit ut ad Ephoros magistratum deferretur, eos qui Deceliam occupasset, solere post meridiem deambulare. Mox ab Ephoris decretum: Ne deambule- tis. Nostrum est Tempus, si illud nostrum faciamus usu & industria. Non ad eò venustè sed verè nonnemo queritur:

Damnò fleo rerum, sed plus fleo damna dierum; Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus.

Heremiæ plorantis querimonia est: Vocavit adversum me tempus. Putem ego non solum homines religiosos, sed quoscunque intelligentes alios creberrimè, & non leviter delinquere, prodigalitate temporis, cum opti- mas horæ particulas neglectum sinit elabi nihil agen- do aut inutilia. Non est ulla pars horæ, quæ non aut fidem exercere, aut spem erigere, aut charitatem au- gere, submissionem ac patientiam vegetare, aut aliud quippiam honesti, sanctique liceat agere. Nos inter- rim feriati homines, & ignavi cessatores desidii, som- ni, inanissimis colloquiis optimos dies frangimus. Ve- rissimum; Nullius rei jactura maior, nullius vilior.

§. IV.

Quartò, bonum verè Nostrum est, quidquid animo sincero pauperibus largimur. Pecunia quam da- mus, non nostra, sed nobis commissa est. Siracidæ monitum est: Eleemosyna viri quasi sacculus ærum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Amplum via- ticum iter reddit jucundum, tantò enim prioriore lu- bentia viam ingredimur, quantò est turgentior auto- crumena. Largum viaticum comes quidè taciturnus, sed perquam gratus. Liberales eleemosynæ, viaticum ad cælum tutissimum. Quantò stipem dederis largio- rem, tantò te opulentiùs viaticum scito, securus pe- netrabis ad beatos. Rectissimè dixit Ambrosius: Solâ misericordia comes est defunctorum. Quod Augustinus cõ- firmans: Misericordia, inquit, ad Deum deducti hominem, & ad hominem deducti Deum: nunquam vidi hominem pium mala morte finire. Eleemosyna est sacculus auri dives, & inexhaustus. Qui pecuniam habet, habere censetur omnia. In mercatum aliquis proficiscitur, qui crume- nam secum deferat turgentissimam: Hic dominus est rerum pæne omnium, quas forù venales ponit. Emerit vult triticum? è sacculo depromit pretium. Mercari vult

Chryl. 10. 5. homil. 33. mihi pag. 219.

Tertium tempus.

Senec. ep. 1.

Quotidie, inquit, maxime somno vitæ terunt.

Aliud a- gunt, qui occupati sunt, ubi nõ ideo rei.

Cardan. 1. 18. de sub- stit.

Alian. 1. 2. 1. hist. c. 5.

Thren. c. 1. v. 15.

Quartum, bonum quod sin- cero ani- mo pau- peribus largitur. Eccl. c. 17. v. 18.

Signa- culum.

Aug. serm. 44. ad fra- tres in era.

Eleemosy- na est sac- culus auri inexhau- stus.

Quadruplex bonum quod homo suum vocat: Primum Animi bona.

Senec. de constantia sapientia c. 5.

Secundo in Bona patriæ.

Luc. c. 16. v. 12.

Aug. 1. 2. Evang. 99. c. 35.

1. Tim. c. 6. v. 7.

Eu. c. 16. v. 17.

vult oleum aut vinum? respondere jubet facculum. Comparare vult cosium aut pannum? cum facculo lequitur, & ex illo pro mercibus satisfacit. Pecuniâ emuntur omnia. Eleemofyna huic tali facculo simillima. Lucrum rerum omnium Eleemofyna.

Loe. lit. Addit Ecclesiasticus: Et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Qui enim Eleemofynas accipiunt, precibus refundunt, ut qui dederunt pecuniam, auctiorem recipiant gratiam. Nos esse quam cautissimos par est, quando divinæ gratiæ thesaurum inter tot hostes circumferimus. Mundus, Caro, Diabolus totos adversum nos exercitus educunt, ut gratiam eripiant, sed bono animo, eleemofyna celestem gratiam, non ut domum ruinofam, sed ut humani oculi pupillam firmissimis præfidiis tuebitur.

Orû, quâ homo habet, nō est dominus, sed dispensator. Cùm igitur in egenos largi ac benigni sumus, non nostram damus, sed ea dādo nostram facimus: nam opum, quas habemus, non domini, sed dispensatores sumus. Nos quidem jactanter dicere conuevimus: Hæc mea vestis, hæc mea domus, hic meus hortus, hoc prædium, hoc castrum, hoc oppidum meum: Hæc uxor mea, hæc filia, hi liberi, hi serui mei: Hi equi mei, hoc meum pecus. Hæc vocum ludibria sunt, & vero nomine signamenta. Et o qualis dominus, cui hodiernâ die vel crastinâ hæc omnia, quæ sua jactauerat, eripiuntur, ipse verò in tumulum dejicitur. Ideo nos præsci Patres non dominos, sed œconomos dispensatores, villicos appellant.

Chrysostomus hoc suis auditoribus è cathedrâ in os ingerens: Idcirco, ait, *sepius nisi testamēta legens dicentia*: Ille quidem habeat agrorum vel domus dominium, usum verò alius. Omnes enim usum habemus, dominium autem nemo. Et si enim nobis per omnem vitam permaneat, nullam facientes mutationem, divitiis, velimus nolimus in fine alius eadem cedemus, ipsorum usum solo decerto. Ne dicas mihi: tot & tot annorum proventus repositos habeo: Quanta cumque dixeris, omnia temerè dices & incassum. Sepius unâ horâ & brevi temporis momento velut veno sapernè irruente jactabilis pulvis, sic hæc omnia è domo exsufflantur. Cogitemus naturam nostram; discamus qui sumus. Divitiæ nostra non sunt, sed Dei: Deus enim dispensatores nos divitiarum voluit esse suarum, non dominos: & ideo cui voluerit, dat eas, & a quo voluerit, tollit. Illud proprie nostrum, quod in nostrâ est potestate habere, si volumus. Quomodo autem nostrum accipiamus, quod est voluntatis, habere non possumus, nisi nobis fuerit datum.

§. V.

Quid ergo pecunias, quid domos, quid prædia jactamus, & nostra dicimus, quæ nostra non sunt? Eâ solum nostra est pecunia, quam liberalitate piâ nolimus esse nostram. Nostrum est tempus, quod usu congruo nostrum facimus. Nostra est eruditio & virtus, quam sedulitate constanti comparamus. Nostrum est celum, quod sudore multo ænimus. In ceteris omnibus curatores & villici sumus.

Elcearius in pauperes benignitas. Comes Ariani Elcearius, vir omni elogio dignissimus, tam potuit aurum generosè spernere, quam benignè pauperes amare. Multa illi regia dona sapius oblata sunt; multa faciundæ rei ansa est præbita; sed multò ille sapientius animum formaverat. Cùmque dictarent, pro labore & industria posse utique, saltè honore & gratiæ causâ accipi muneris aliquid, etiam sine noxiâ; Respondebat ille: Hanc animi facilitatem multis modis seopulum esse; tam accipienti munera, quam aliis inspicientibus. Etenim cui modestè situm esset initio cor, & pudicè habita manus, cum tandem adulate auro, desiderare, attrahere, contrudere: reis autem, & quibus causâ iusta, sed arca domi angusta sit, quid animi esse possit in ejusmodi judicio, ubi tantum aureis testibus rem agi videant. Quare cùm Elcearius à negotio se domum reciperet in conclave ad

instaurandam sibi solitam pietatem, quandoque dicere auditus est: Tu mihi, Domine Deus, in paradiso debes centum auri uncias, & duo panni cocinei volumina; ea mihi in celo reddibe. Percunctapri autem Alatiæ, quæ dicto supervererat, quid sibi de hac postulatione vellet? respondit, aurum & purpuram se hodie, cum habere potuerit, amore Christi rejecisse.

Vocem Christianam! Elcearius in pauperes liberalissimus id verè habuit, quod dedit, id suum esse dixit, quod pauperum esse voluit.

Anno Christiano quingentesimo septuagesimo nono, Lupicinus jam ævo gravis Chilpericum Regem adiit, cuius tunc aula Ianuæ apud Burgundiones erat. Lupicino vix palatium ingresso; sella Regis ad mensam accumbentis tremuit. Rex terribus: Hem, inquit, terra movet. At palatinum famulitium negat, se quidquam motus sensit. Ergo protinus, ait Rex, ad portam pervolate, ne quid illic hostile turbet. Concurrunt ad portam. Hic religiosus senex horrenti barbâ, veste inculâ Regis congressum expetit. Nuntiatur id k egi, qui hominem mox adesse iussit. Adductum interrogans: Quis es, inquit, unde huc addes, quod munus tuum, quæ postulatio est? Cui Lupicinus: Rex, inquit, vive: ego pater sum dominicarum ovium, quas Dominus spiritualibus cibis prælargè reficit, sed alimenta corpori desunt, ideo Majestatis tuæ manum benevolam supplices imploramus, ut ea victus & vestitus subsidio dignetur optulari. Religiosa & simpliciter facundia Rex delinitus promptè ac benevolè: Agros, inquit, & vineas vobis assignabo. Excipit Lupicinus: Da veniam, Regum optime, hæc nostræ leges non admittunt. Sed, si placet, aliquid de terræ frugibus impertire, nec enim decet monachos rerum dominiis extolli. Placuerunt regi tam verècundæ precibus: iussit igitur annis singulis trecentos modios tritici, ejusdemque mensuræ vinum, & centum aureos parafidis fratrum vestibus præberi. Quod regis ararium hodieque constanter pendit. Hæc Chilpericus seminavit non parè, nec reverè parè messuit, novo ditatus regno, qui proximè casurus fuerat è suo. Audiant, inquit Augustinus, ista divites, qui nolunt esse misericordes. Dives & pauper duo sibi sunt contraria: sed iterum duo sibi sunt necessaria. Pauperis est orare, & divitis erogare; Dei est pro parvis magna pensare. Fecundus est ager pauperum, cito reddit dominantibus fructum. Via calis est pauper; per quam venit ad patrem. Incipe ergo erogare, si non vis errare. Agite divites, pecuniam tunc dicite esse vestram, cùm eam erogando feceritis alienam. Incipite igitur erogare, si non vultis errare.

CAPVT III.

Cur danda sint eleemofynæ: Causa prima: Dei in nos liberalitas. Altera: Quidquid pauperi datur, Christo datur.

INTER selecta & diversa prorsus epitaphia, illud non nemini singulariter probatur; **HABEO QVOD DEDI, PERDIDI QVOD SERVAVI.** Superiore capite demonstravimus, id propriè fieri nostrum, quod in pauperes tribuendo fecerimus alienum. Quapropter eorum omnium sepulchris, quorum liberalitas egenos fovet, hanc epigraphen inscribere licebit: *Habeo, quod dedi.*

Annæus Seneca id, quod diximus, illustrissimè confirmans: Egredie, inquit, mihi videtur M. Antonius apud Rabinum poetam, cum fortunam suam transeuntem aliò videbat, & sibi nil relictum præter jus mortis, exclamare: *Hoc habeo, quodcunque dedi. O quantum habere potuit, si voluisset!*

He sunt dicitur certe in quacunq[ue] fortis humane levitate uno loco permansuræ: quæ quæ majores fuerint, hoc minorem habent invidiam. Mens igitur Antonii erat, Hoc unum habeo, quod non habeo, dedi & deposui apud alios.

Alphonsus ille laudatissimus Aragonum Rex, cum quispiam familiaris quæreret, quid servaret sibi, qui tam multa multis donaret? Ea ipsa, respondit, quæ dono. Nimirum ea solum pecunia est nostra, quæ spargitur in egenorum commoda. Hæc autem parum est dicere, scribere, proclamare; ista etiam cum præcis canere consulum: Ita olim præfata laurus præcinit:

Extra fortunam est, quidquid donatur egenis; Quas dederis, solas semper habebis opes. Ad vitæ finem quilibet nostrum non poterit non fatiri: Quod perdidit, hoc servavi; hoc meum est, quod pauperibus donavi.

Quando igitur dissertationis nostræ totius partes fecimus, ordiamur explicare primam. Cur danda sit eleemofyna; eius rei causam unam alteramve dabimus.

§. I.

ANtequam causas ordine locemus, Antonii dictum, Hoc habeo, quodcumque dedi, confirmatius reddendum. Hic ego pace vestra, divites, non multa & proluxa, sed auribus parum blanda censui præmittenda. Offendit forsitan, quod superius caput affirmavit, nos rerum, quas nostras dicimus, non esse dominos, nec ea nostra esse, quæ passim jactamus? Hoc ipsum laudatissimus inter omnes veteres scriptor, & virtutis studio pæne Christianus, Annæus Seneca planissimè affirmans: Potest eripi domus, ait, & pecunia, & mancipium: beneficium (in pauperes collatum) stabile & immotum est. Nulla vis efficiet, ne hic dederit, ne ille acceperit. Quid tamquam tuo parcus? Procurator es. Omnia ista, quæ vos tumidos, & supra humana elatos, oblivisci cogunt vestre fragilitatis, quæ ferreis claustris custoditis armati, quæ ex alieno sanguine rapta vestro defenditis, propter quæ classes creentur maria deductis, propter quæ vastatis urbes, ignari, quantum telorum in adversos fortuna comparet; propter quæ raptis toties asinitatis, amicitie, collegii fœderibus, inter contendentes duos terrarum orbis elisus est; non sunt vestras, in depositi causa sunt, jam jam, quæ ad alium dominum spectantia, aut hostis illa, aut Pompejum, stilis animi successor invadat. Quæris quomodo illa tua facias? donando. Consule ergo rebus tuis, & certam tibi eorum atque inextinguibilem possessionem para; honestiores illos non solum, sed tutiores facturus, illud quod suspicis, quò te divitem ac potentem putas, domus est, servus est, nammi sunt: cum donasti, beneficium est. Et quidem beneficium Christo ipsi collatum. Christianis res certissima: sed jam assignamus causas, cur danda sit eleemofyna.

Prima causa: Deus omnia, & nos ipsos nobis dedit: quidquid possidemus rerum, à Deo est, qui suum in super unigenam cumulo beneficiorum addidit: Sic enim Deus dilexit Mundum, ut filium suum unigenitum daret. Hoc contemplatione Chrysostomus expendens: Ipse, inquit, nec unigenito peperit propter nos: nos autem & pecuniis parcamus contra nos ipsos. Ipse & legitimum pro nobis filium tradidit: nos vero nec argentum propter eum contemnimus; sed neque propter nos. Et qualiter hæc venia fuerint digna? Quid itaque differis & torpes, cum jam tam a receperis, & tot expectes?

Addit, ut erat in suos candidissimus: A gehennâ vos nemo eruet, nisi à pauperibus auxilium consequamini.

Nos quidem Psalta vocibus Deum precamur: Misere mei secundum magnam misericordiam tuam. Non parvam, non quotidianam aut solitam, sed magnam

& insolitam misericordiam poscimus. Nos autem nec secundum parvam misericordiam indigentium misericordiam volo, & non sacrificium. Misericordia magna est, cum aliquis egeno dat quantum potest, in id quod subinde fit, quantum habet.

Narrat optimâ fide Petrus Damianus eruditus, & notæ sanctimonie scriptor, fuisse patremfamilias, tenuissimæ fortunæ mercenarium, sed pium. Huic unicus erat leterius, quo aliquid oleis, aut alterius edulii emendum. Cum autem lautioris cibi expertem profusus & ignaram haberet gulam, vel semel saltem lautiusculè prandere cogitavit. Diu autem verfabat animo, quid eâ monetâ præstinaret culinæ. Dum deliberat, adest mendicus & stipem rogar. Ille anceps animi, velut intra sacrum & saxum conclusus hæret, nec quid agat, satis dispicit. Stipem negare pauperi, durum; solatiolo jam constituto genium fraudare, acerbum. Sed vicit demum spiritus carnem, Quare illam Evangelii viduam imitatus, quod & quantum habuit, hoc dedit. Gaudjo erat. Dum debitorem largissimum acquisivisse, qui possit, & velit ingenti fenore sibi data reddere. Ita dum redit, omnis paratura mensæ, pro more panis aridus est; salinum quidem tenue, sed conscientia spe donâ dives solabatur, & damnum carnis compensabat lucrum pietatis. Paulo post præter spem famulus ignotus & sudans accurrit, qui viginii solidos telâ involutos porrigens: Hoc tibi, ait, meus herus imperavit dari: properandum est, nam expectat me. Ita evanuit iste, dum alter plura quærere, & gratias agere pararet.

Bona est oratio, sed cum eleemofynâ. Date, & dabitur vobis. Beatius est magis dare quam accipere. Et hæc misericordia magna, & rare laudis eleemofyna est, cum quis omnia, quæ habet, largitur, & penuriam sentit. Nos plerumque damus, sed argenti superficiem radimus, nec inde ullam sentimus inopiam. Sed nec istam liberalitatem Deus aspernatur. Hæc itaque cogitantes, ait Chrysostomus, & nos ipsos, & filios, & necessarios in eleemofyna disciplinam ducamus. Et hoc super omnia disat homo, (notetur, obsecro) quoniam & hoc est homo. Magni enim & pretiosum, vir misericors. Itaque nisi hoc habeat, esse desit homo. Hoc sapientes præstat. Et quid admiraris, si hoc est Deus & hoc homo? aut enim: Eltor misericordes, sicut pater vester. Discamus itaque misericordes esse, omnium causa, maxime quoniam & nos multè indigemus misericordie, & neque vivere putemus per id temporis, quo non misereamur.

§. II.

ALTERA causa, cur danda sit eleemofyna: Quid quid pauperibus damus, Christo damus. Ipsum Christi chirographum produco: Amen dico vobis, quam diu feceris uni ex his fratribus meis minimis, mihi feceris. Hoc orbis Iudæ, coram omni humana gente pronuntiabit.

Si Philippus II. Hispania cum Rex in Indiam iturus filium suum Philippum III. regni hæredem, ad Reipublicæ clavum & gubernacula reliquisset, quibus aliis verbis cum Hispaniæ magnatibus commendasset, quàm his ipsis: Quidquid obsequiorum filio meo præstiteritis, mihi præstitum censebo. Ita Christus, & quidem jurato promittens: Amen dico vobis, inquit, quidquid pauperibus dederitis aut feceritis, id mihi datum factumque interpretabor: nec enim id aliter remunerabor, ac si nihil ipsi hoc beneficentia genus fuisset exhibitum.

Salomon eleemofynæ frequentissimus encomiastes: Feneratur Domino, inquit, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem reddet ei. Quicumque erga pauperem beneficus est, dat Christo mutuum, quod ad eum, qui dederit, cum fenore amplissimo redibit. Hic genuinus dicti

Mem. 1. 5. epig. epigr. 4. 3. unice. nuntiat. v. calid.

Sente. l. 6. de benef. v. 3.

Sicut inter. Ca. larem & Pompejum; inter Augustum & Antonium.

1. Causa. Cur danda sit eleemofyna. Ions. c. 13. v. 15. Chrysost. hom. 33. ad pop. mibi pag. 214. & seqq.

ut. l. 1. de benef. v. 2.

Matth. c. 9. v. 13.

Petr. Dam. mign. 10. l. 1. epist. ep. 15. ad Alex. II. Rom. v. 21. mibi pag. 21.

Solidum.

Tob. c. 17. v. 8. Luc. c. 6. v. 38. Act. c. 20. v. 35.

Chrysol. 10. 5. ad hom. 33. ad med.

Luc. c. 6. v. 36.

Matth. c. 25. v. 40.

Prov. c. 19. v. 17.

Basil. in psal. 41. Eleemosyna data pauperi donum est & lucrum

Ambros. l. de Tobia c. 16.

Chryso. in psal. 38. Mihi data mutuum pecuniam. Prov. c. 19. v. 17. Cur Deus dicat sibi fenerari qui miseretur pauperis.

Petr. Chrysol. ser. 25. sine mihi pag. 71. Verba Chrysol. gi: Usura mundi censuram ad hunc mundum accipitur ad censuram.

dicti sensus est. Hinc Basilius magnus ad exercendam hanc fenerationem extimulans: *Quale, inquit, hoc mutuum est? Intellege dicti efficacem vim, & legislatoris humanitatem admiraberis. Quando pauperi das in Domini gratiam, & donum, & lucrum est. Donum quidem, quod a paupere non speres te recepturum: lucrum vero, quia Dominus promissit cumulatissimam remunerationem pro exiguis beneficiis, que in pauperes conferuntur. Nec enim frigida caliculus, Dei nomine porrectus, pretio carebit. Ita pauperi datum longè verius mutuum est, quam donum. At, inquis, hic fideiussor optimus quidem est, & locupletissimus, sed ubi syngraphum, ubi cautio? Ambrosius expeditissimè respondens: Evangelium ejus cautio est, inquit ille, promittit pro omnibus indigentibus, ille dicit fidem, quid dubitatis dare? Si quis vobis divites offeratur, qui fide promittat sua pro aliquo debitore, statim numeratis pecuniam: pauper est vobis Dominus cali, & conditor mundi, & adhuc del' eratis, quem ditto-rem queratis fideiussorem? Dominus scribit, quidquid egenus acceperit.*

Hoc ipsum explicans Chrysofomus: *Videndum est, inquit, cur Deus dixerit: Mihi feneratur, qui miseretur pauperis, quonia novit avaritiam nostram ad majora & plura propensam, nec unquam eum, qui pecunias habeat, velle sine fide, & quasi securitate credere. Petit enim creditor vel hypothecam, vel pignus, vel fidei, iussorem, hisque tribus quasi securitatibus fretus pecunias suas credit. Quia igitur intelligit Deus, pauperem his omnibus destitutum esse, medium se, & quasi sequestram prestat, pauperi quidem sponsorem, pignus autem vel hypothecam creditori. Non habes, inquit, huic fidem propter inopiam, mihi crede propter copiam. Ne time, mihi feneraris.*

Constat igitur illud mercedis ac præmii auctarium, quod homini in egeno solum receditur, & dissimulens fenus & usuram dici, quæ principalem summam nimio quanto intervallo superat; nec dives hic solum aut lucij percipientis, aut damni emergentis, aut periculi imminuentis titulum asferre potest.

§. III.

Hic veniã vestrã dixerim, Christiani, aurum aliis crebro con modatis, fenus etiam subinde agitat, sed turpissimum & planè non Christianum. Et quam foeda est feneratione illa, cum ad eum, qui pecuniam dat mutuum, non usura centesimæ quincunx, sed semissis, sed bes centesimæ, in dõ etiam, quod duplo iniquius, cum usura ex assè seu libralis exigitur. In dõ quod amplius & longè turpius: Sunt qui hac lege commoditent: cum centum floreni in medium annum petuntur, dant ipsi nonaginta, ut elapso anni dimidio recipiant centum. Neque hic funebre malum consistit: Non nemo decem florenos solis quatuordecim diebus commodat, sed pro aere hoc commodato philippum seu selquis florenum exigit. Quid igitur usura reddet aequa pro mutuis centum florenis? Hem dedecus, & labem Christiani nominis!

Quantò melius fenerari, & aurum commodare Christo! sed quam inde, inquis, sperare me jubes usuram? num unciariam? num usuram? num centesimæ quadrantem, num trientem? Non fallam te, mi optime Christiane, tu modò disce Deo fidere. Olim usura erat unciaria, pro annuis centum florenis mutuis redibat unus: Christus jam olim hanc legem antiquavit, & pro floreno unico centenos voluit à se repeti. Apertissimè id Petrus Chrysologus affirmans: *Usura mundi est, inquit, centum accipere & unum pro censu reddere. Deus unum accipit, & centum reddit. Et tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sum forsitan de cautione solliciti? Quare? homo homini exiguae charitatis obligatione constringitur, Deus tot & tantis voluminibus caret, & debitor non tenetur: sed dicit, esto quòd debeat, quo exigente restituet? se ipso, quia non potest ille mentiri. Idem ipse est & executor, &*

A debitor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in largiendo. Age igitur, avarare, fac tibi sacculos, & fac jubente Deo, quia votis tuis annuit avarina majestas. Sed fac tibi sacculos suscipit. Et ubi erit in calo: Et ne forte perdidisse te doleas usuram, centuplum in calesi senore recipies, quidquid in calum paupere transmissis perferente. Ergo quod Gregorius Nazianzenus metro docet,

Tu debitorem præfer omnibus Deum; Frustra rependit sceptrum qui caelestia.
Christus confelsi nominis, & fidei certissima debitor, non subducit se, non declinat, non fugit creditores suos, sed eos maximè amat, quibus plurimum debet; vult exigi nomina, & multis in nostro etiam hoc orbe repræsentat mutui amplissimam usuram.

§. IV.

Praeter alios tot testes id asserens Chrysofomus: *Deus, inquit, quibus maxime debet, hos maxime diligit. Itaque si vis cum semper amicis habere, multorum censurus debitorum. Nec enim ita fenerator debitorum habens gaudet, sicut Deus creditores habens delectatur. Et quibus quidem nihil debet, hos refugit; quibus vero debet, ad hos accurrit. Igitur omnia faciamus, ut ipsum habeamus debitorem. Hoc enim sanorum tempus est, & nunc in necessitate constitutus est. Nisi igitur nunc ei dederis, postquam hinc migraveris, tui non indigebit: hic enim sitit, hic esurit; Cur igitur non das ei, qui plura daturus est? forte se quòd multo post tempore dat? Atqui in hac etiam vita dat. Verus est enim sermo ille: Regnum calorum quærite, & hæc omnia addentur vobis. Vides liberalitatis ac munificentia magnitudinem; illa tibi, ait, asserunt a sunt, nec numerantur, scilicet æterna. Cum inter in lucra bona, tanquam additamenti & corollarii loco largior. Sin expectare te velit, ut loco meliore fenus promissum reddat, tu ei non solum non obmurmura, sed gratias age, & ipse tibi gratulare. Sed à pari rem captes.*

Civis Monacensis Vngarorum uni aureos mille debebat quos creditor obtinuit voluit hic Monachii reponi. Hunc civis Monacensis fidelissimè monens: *Confessum nomen est, ajebat, & quæ voles horã id expungam, sed damnum tibi duplex inde proveniet. Primum; acceptum as per tot bellorum incendia in patriam non perferes; milites, ut noris, ad nummarium odorem sagacissimi sunt. Alterum: si hic Monachii cegar romem expedire se tertios dabo, nec enim aliam in premitu monetam habeo, quæ tibi, fat scio, jactura erit. Sin autem morã patiens expectes, dum in patriam redieris, collybo pecuniam reddi curabo, ita probatissimi auri ducatus recipies, cum lucro singulos. Planè fatuus sit, qui expectare nolit: Ita Christus nobiscum amantissimè paciscitur. Num eleemosynæ vestrae usuram in exilio, an in patriã, redhiberi vultis? Hic certe vobis, non nisi metitur. In exilio placet? moneta longè vilior, res fluxæ reponentur; sentietis jacturam. Placet expectare, & in patriã recipere fenus? vestro id lucro fiet, & quidem maximo; felicitas æterna, & auctior reddetur.*

§. V.

Hæc Chrysofomus ad verbum exprimens: *Deo, inquit, feneratus es, ipsum repose. Sed non impra- sentis tibi cuncta restituet. Verum hoc quoque suo commodo Deus et facit. Est quippe talis hic debitor, non qui, (ut alii) sessinet ipsum tantummodo mutuo datum exolvere: sed agit omnia, ut quod datum est, maneat in tuto. Propterea hic quidem reddit ex parte, maximum autem tibi in futuro thesaurum reservat. Hæc scientes misericordie operibus liberaliter asseruat, plurimumque amorem offendamus in pauperes, eis que non pecuniam solum, verum etiam ceteris operibus adjuvemus. Idem tuto.*

Idem Augustinus ingerit his verbis: Quid ergo, inquis, facio, ut sim utilis fenerator? Attende, quid facit fenerator, nimis vult dare certe, plus accipere: hoc fac & tu, da modica, & accipe magna. Vide quam late crescat fenus tuum; da temporalia, & accipe aeterna; da terrena, & accipe caelum. Vtrum ergo Christum habere vis iudicem, an debitorem? debitor creditorem veretur, iudex reum non veretur.

Augustini præceptor Ambrosius luculentissime: Christus, inquit, se suscipere proficitur. Quid ergo agis, o aures, quid cogitas, quid desideras? Christo esuriens, tu horrea tua claudis? Imò non claudis, sed minora destruis, & majora reaedificas? Christo indigente vestis, tua vestes tinea consumuntur? Christo indigente tu aurum quaris, aurum desideras, aurum recondis, omnia aurum vides; aurum tibi vigilanti cogitatio est, & somnia dormienti. Sicut enim ii, qui per insaniam mente translati sunt, non jam res ipsas, sed passionis sue phantasias vident; ita etiam mens avari semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditus computat. Gratius aurum intuetur, quam solem videt. Ipsa ejus oratio & supplicatio ad Dominum, aurum quaerit, & zellet atque optaret, ut omnia ei in aurum converterentur. Hic seipsum quis interroget, an non aurum diligo quam aurum. Verbis tuis, mi homo, crederem, nisi aliud clamarent facta tua. Vos autem fratres, inquit Ambrosius, si mihi auscultatis, reserate alius prompulariorum vestrorum, & largior divitiis vestris atque sumentior exitus procuratur, quam quaesitus fuerat ingressus.

Quocirca quidquid ærarij, quidquid nobis est pecuniolæ, id liberaliter cum egenis partiamur; argentum fenori locemus, mutuum Christo pecuniam demus: fidelissimus sponzor, opulentissimus debitor, certissimus largitor est, qui misericordiam vult & non sacrificium. Cum mors in conspectu erit, fateri quilibet nostrum cogetur: Hoc habeo, quodcumque dedi; perdidit quod servavi.

CAPVT IV.

Verissime ipsi Christo dari, quidquid datur pauperi, explicatius traditur.

Radix omnium malorum est cupiditas, dixit Tarsensis Paulus. Quod si vera philosophorum enuntiatio: Contrariorum eandem esse rationem; portò dicendum erit: Liberalitas cupiditati opposita radix omnium bonorum. Quod illa Christi verba pertinent: Qui habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Qui gratiam piæ liberalitatis in pauperes habet, huic Deus multiplicem subinde vicem rependit, etiam in hac vitâ; æternum illi præmiu. Et abundabit. Qui verò hanc erogandigratiam non habet, hic rerum, pæne omnium inops erit, & quod putat se habere, auferetur illi. Perinde si dixisset Christus: Videte mei discipuli; proverbium quod in plebe invaluit, etiam ad superos obtinuit: Ditionibus datur, pauperibus semper auferitur. Siquidem ei, qui misericordiam non caruerit, addetur facultatum plurimum: qui misericordiam destitutus fuerit, nec commode fructur possessis, neque potietur optatis. Cupiditas radix omnium malorum. Liberalitas ergo radix omnium bonorum.

Atque de hac radice cœpimus differere. Cum verò illud cæleste placitum: Christo dari, quidquid datur pauperi, exactissime intelligendum, & animo penitissimo fit affigendum, super eo nunc plura & explicatius trademus.

§. I.

Solidissimum liberalitatis sanctæ fundamentum est istud. Quidquid datur pauperi, Christo datur. Ocellus Domini Ioannes scripto nos erudiens: Qui habuerit substantiam hujus mundi, ait, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitatis Dei manet in eo? Liceat hic quaerere: Num hæc ad Dialecticæ leges proba est conclusio? Nam antecedens de amore in hominem, enthymematis clausula de amore in Deum loquitur. Atqui hæc diversa sunt. Imò eadem sunt, hinc conclusio probissima. Nam eleemofyna, quæ bono animo spargitur in pauperes, Deo datur, quia propter Deum datur. Philosophorum placita sunt: Propter quod unumquodque tale, & illud magis tale. Et, Qui dat formam, dat etiam formæ consequentia; qui præbet ignem, etiam calorem & siccitatem præbet. Non vitam tantum, sed & sustentandæ vitæ subsidia Deus nobis largitus: Ecce dedi vobis, inquit, non nem herbam, & universa ligna, ut sint vobis in escam. Dei utique fuit, animantibus ratione præditis necessarium cibum, cum primis providere: Atqui pauperes animalia sunt ratione prædita: Cur autem Deus his cibum non subministrat? Dedit divitibus, eisque unâ injunxit, ut ipsi pauperibus suo loco, quod conveniret, darent. Hinc stipem in egenos erogam, in se collatam computat. Est qui obæro juveni suppetias veniat, & commodet pecuniam; juvenis istius parens gratias agit: & hanc gratiam sibi ipsi præstitam interpretatur. Ita Christus, quod meo nomine meis pauperibus largimini, ut mihi factum remunerabor. Ita Saulus ex alto allocutus est: Saule, Saule, quid me persequeris? Domine, quis tibi nocere potest? In cælo securus es ab omni gladio. At mea membra sunt in in terrâ; qui lædit illa, me lædit: ita prorsus qui in meos liberalis & beneficus est, in me ipsum est.

Turonensis præsul Martinus, cum octodecim annorum esset tiro miles, Ambiani pauperem dimidiò sui sagi donavit magnanimâ liberalitate. Nocte proximâ visus est Christus hanc vestimentum partem Angelis ostendere gratulando ac dicere: Martinus adhuc catechumenus hæc me veste contexit.

Domine hic cento te parum de ore teget: deinde non tibi, sed mendico datus est. Me, ait Christus, hæc veste contexit: quidquid enim vel minimis mearum datur, ipsissimo mihi datur, & ego ut obsequium ac donum mihi met impensum amplissime rependam.

Vnde igitur eleemofyna parciot, ubi aqua hæret? Defectum fideliter pandam. Nullus est, puto, Christianus sanguinis tam deparcus homo, quin facili manu crumenam diduceret, ipsūque animum aperiret, si Christus eâ formâ, quâ Hierosolymis egit, mendicantem à se cerneret, quem utique humanissime interrogaret: Domine, quid petis? etiam dimidium meæ pecuniæ, mearum vestium, mei pecoris non negabo. Et quamvis modestissimus hic mendicus tergiverfaretur, modum scribere liberalitati, nihilominus hic tam ingnificus homo largissimam stipem ingereret huic domino suo, quem ante se stantem videret. Cur ergo in dandis eleemofynis tam lentis, tam tenacis & præparci sumus? Christum non cernimus, tritam mendici lacernulam, pertusum Codri, aut Tri palliastrum, depexum pauperis scholastici centunculum aspiciamus. Hæc nobis in oculis sunt: Christus nec in oculis, nec in animo est.

En, unus & unicus tam fordida tenacitatis causa defectus est, defectus fidei. Non credimus Christo dari, quod datur pauperi: idque ideo non credimus, quia Christum oculis non cernimus. Nos interim grandi ore, jactamus. Christiani sumus, & credimus Christi promissis, credimus, credimus.

Quidquid datur pauperi, Christo datur, est solius liberalitatis fundamentum. 1. Ioh. c. 3. v. 17. Theologis, charitas Dei, & charitas proximi idem est habitus.

Gen. c. 1. v. 29.

Act. c. 9. v. 4.

Homines in dandis eleemofynis sunt præparci.

Defectus fidei.

Lacet
Christus
sub egeni
schemate

Speciosa sunt hæc nomina, sed (velut funebre ve-
lum) cadaver tepeunt, fidem non vivam. Si valenter
crederemus sub egeni schemate latere Christum, lon-
gè cum promptiores, tum liberaliores essemus in dan-
dis eleemofynis. En quàm imbecilles & increduli fu-
mus! oculis nostris haberemus fidem, quam verbis
Christi negamus. Quis Christum videat præsentem,
& ei non mox porrigat vel pileum fuyt, vel palatum,
vel thoracem, vel ex digito anulum, vel de sinu mar-
tyrium? quemadmodum Ionathas regius juvenis suis
se vestibus spoliavit, ut charissimum sibi Davidem
amiciret.

§ II.

Exemplis
probat.

Ioan. Diac.
l. 2. c. 22.
Hoc ipsum
Gregor. de
quodam pa-
terfamilias
narrat bo.
23. & 88.
in Evang.

Mat. c. 25.
v. 40.
In vitâ
Gregorii.
a. n. 23.

Quando igitur crassam oculorum fidem tanti
diximus, idcirco Christus toties mendici for-
mam induit, ut vel oculorum testimonio firmaretur
quod docuit, Gregorius Magnus præfulem supremum
quotidie peregrinos pauperes mensâ refecit, & imple-
met mensâ ministrum egit. Die quodam dum convi-
væ pauperi aquam infundere parat ad lavandas ma-
nus, conviva ex oculis evanescit. Eadem nocte Chri-
stus Gregorij his verbis allocutus fertur: Ceteris die-
bus me in membris meis, hesternò autè die me in me-
metipso suscepisti. Ita firmum fixamque manet illud:

Quod mi ex minima meis fecisti, mihi fecisti.

Sed antequam Gregorius solum tam sublime con-
funderet, asceterio præfuit. Ed loci homo naufragus
venit petiturus stipem: cui Gregorius sex argenteos
dari præcepit. Non multo post idem rediit, & asceta-
rum opem imploravit. Iussi sunt iterum dari sex ar-
gentei. Post elapsos aliquot dies tertium idem non
line ejulat & lacrymis eleemofynam petit. Procura-
tor domûs à Gregorio vocatus, nihil quod posset dari
superesse dixit, nisi scutellam argenteam, quam Gre-
gorij mater Silvia plenâ legumine mittere solet, sed
eam hætenus semper remissam esse. Hanc ipsam Gre-
gorius sine cunctatione dari voluit. Quod ad matrem
attineret, cum eâ se acturum, ne gravius offendi pos-
sit. Ergo homini naufrago (cum se fingebat) argen-
tea scutella est data, quam pronissimis manibus acci-
piens cum plausu abiit. Angelum fuisse docuit even-
tus. Siquidem Gregorius ad supremum solum eve-
ctus, moris sui retinens, duodecim peregrinos paupe-
res ad mensam vocari iussit. Iamque hospites suos nu-
merans decimumtertium invenit, & ob id econo-
mum humaniter reprehendens, exactiorem à se obe-
dientiam desiderari aiebat. At economus eosdem ite-
rum iterumque numerans: Pater beatissime, quæ
mihi crede, non sunt nisi duodecim. Itaque Gregorius
convivam cum, quem ipse decimumtertium censebat,
oculo curiosiore observans, subinde formam habi-
tûmque mutare, & nunc adolescentis, nunc senis fi-
guram præ se ferre animadvertit. Post mensam igitur
hunc ipsum in conclave suum accersens, unde doimo,
quâ patriâ, quâ gente, quo esset nomine, edicere ade-
git. Cui hospes: Ego, inquit, ille naufragus sum, cui
scutellam argenteam dedisti. Ea liberalitas tantopere
Deo placuit, ut te in istud solum evexerit, & supre-
mum præfulem esse iussit. Cui Gregorius: Et unde,
inquit, hæc nosti? at ille: Dei Angelus sum, ait, in tui
tutelam missus. Cum dicto evanuit.

Ab eo tempore Gregorius in turbam pauperû mul-
tâ liberalissimus, stata sibi designavit tempora, quibus
frumentum, vinum, carnes, pisces, oleum, caseos, legu-
mina, & quidquid in alimoniam humanam credit,
pauperibus velut filijs paterfamilias amantissimè di-
stribuit. In asceteriis & cœnobiis aliquot millia reli-
gioforum hominum suis ipse sumptibus sustentavit.
Quotidianas maximas eleemofynas ægris peregrinis,
& pauperibus verecundis, quos inopia homo egredi

verat, assignavit. Quadam die mendicum in plateâ
mortuum resevit, & sibi culpam imputans hujus fu-
neris, dies aliquot sacris abstinuit, quia pauperem il-
lum inopiâ vigetis extinctum credidit.

In Archivo Romano hodièque volumen asservatur,
plenum nominibus eorum, qui tam Romæ ac in vi-
cinis urbibus, quàm remotis stipem à Gregorio acce-
perunt, nam etiam in montem Sinai & Hierosoly-
mam, ubi Xenodochium condidit, eleemofynas misit.
Paternum ac maternum animum, vir sanctissimus in
pauperes gessit.

Ivo Sacerdos & pauperum ad tribunal advocatus,
non prandisse, non cenasse se credidit, nisi mensæ suæ
pauperem aut peregrinum quempiam adhibuisset.
Quadam die extreme penuriâ mendicabulum stipem
petiit. In ædes admisit Ivo, & ad mensam juxta se assi-
dere iussit. Confedit mendicus, sed parcè comedit.
Mox mensâ confurgens, & amabili candore radians
dixit: Dominus tecum. Et oculis se subduxit.

Hæc talia Deus frequenter sub aspectum posuit, ut
vel oculis nostris fidem ingereret. Sed & tertiam ero-
gandæ stipis causam assignamus.

§ III.

Causa tertia. Non tantum Christo damus, quod
pauperi donamus, sed & celo reponimus æter-
nitate totâ fruendum. Ed spectat dominica iussio: *The-
saurizate vobis thesauros in celo.* Opes quidem in terrâ
colligimus, sed non nobis, hinc brevi exturbandis. Ita
posterorum ac hæredum rem agimus. Et illi ipsi qui-
bus acervum aurum? aliis atque aliis hæredibus ac
posteris. Nemo sibi, quod diu servet, colligit. Quod ab
illo descendum, qui sibi meriti domi laudens: *Anima, in-
quiebat; habes multa bona posita in amos pluviosos.* O
arithmeticum pessimum! qui noctem unicam pro
multis annis computat. Nam hic ipse nocte eadem è
vivis ejectus est. Hinc Ezechielis vocês illæ: *Vive, dixi.*
inquam, tibi. Non aliis, quos hæreditate ditabis, sed tibi
vive, tibi collige thesauros in celo reponendos.

Sed quâ ratione pecuniam nostram celo inferimus,
quæ turris Babel, quæ scalæ Jacob eò pertingunt?
Omnia navigis & classe tutè perferuntur: remiges,
& mercatores sunt pauperes. Romanus martyr Lau-
rentius Valerianum Imperatoris sacris opibus in-
hiantem ridens: Facultates Ecclesiæ, inquit, quas re-
quiris, in cælestes thesauros manus pauperum depor-
taverunt; serum est eas querere. Hæc classis paupe-
rum securissimè celum appellit: nemo piratarum
quidquam diripit, nisi forsan vana gloria. Hoc iteratè
Christi voces confirmant: *Vende, quæ habes, & da pau-
peribus, & habebis thesaurum in celo. Vendite quæ possidetis,
& date eleemofynam. Facite vobis sacculos, qui non vetera-
sunt, thesaurum non desicientem in calis, quo sur non appro-
piat, neque timea corrumpit.*

Nummariis tesseras, & collybo (cambium vocant)
nihil tutius. Exemplo rem monstramus. Est in Hi-
spaniâ civis Toletanus, qui civi Augustano aureorum
decem millia debeat. Hanc auri summam mercatori
Hispano numerat, hic autem ad mercatorem Norim-
bergensem, cum quo litterarum negotiale commer-
cium habet, hoc unum præscribit: *Quæso te, frater,*
*Ioanni Nigro civi Augustano decem millia aureo-
rum meo nomine reponere. Reponit. Satis est enim hoc*
*unus litterulis significasse. Tales omnino mercatores &
trapezitæ sunt pauperes. Nummarie illorum tessere
sunt, Deo gratias, Deus rependat. Et quamvis illorum
aliqui sint ingrattissimi, nihilominus collybæ chartæ
deferuntur ad celum. Affirmat psaltes: *Dispersit, de-
dit pauperibus, justitia eius manet in seculum seculi.* Hoc
ut in opus prodeat, Augustinus insigniter quem-
vis erudiens: *Consilium do lucrorum, inquit, a se mer-**

gari, Dom.

cari. Laudas mercatorem, qui vendit plumbum, & acquirat aurum; & non laudas mercatorem, qui erogat pecuniam, & acquirit iustitiam. Eroget pecuniam, qui habet iustitiam. Sed inquit: Non habeo iustitiam, & insuper perdam etiam pecuniam? Ergo quia non habes iustitiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pecuniam, ut emas iustitiam. Sed ais iterum: Quotidie dando valde minuitur pecunia: sed augetur misericordia, seu, alienam miseriam sublevandi voluntas; augetur iustitia, augetur gratia. Illud minuitur, quod relicturus es, illud verò augetur, quod in æternum possessurus es. Theauriza igitur in cælo.

Velimus, nolimus, inquit Hieronymus, senescimus, & palam tendimus ad plures, cras forsitan aut inter Angelos, aut inter diabolos futuri. In viâ sumus ad æternitatem. Præmittamus igitur in alterum Orbem, quidquid volumus non amissum. Quod uni è minimis Christi fecimus, id Christo ipsi fecimus; quod datum est egeno, jam repositum est in cælo.

Hæc Chrysofomus suis inculcans: Theaurizemus nobis, inquit, non pecuniam, sed salutem, non mortem, sed vitam, non penam & ultionem, sed honores, & coronas. Hæc, quæ hic erogas, illic sunt repetitio, mutuum, & senus & debitum. Nam chirographa tibi fecit Deus. Quid itaque differis & torques, cum jam tantam recepisti & tot expectes: à te metipso pulchrum istud tributum exige. Tantum eroga, & statim ascende. Qui eleemofynas non dat, nec cor in cælo, nec spem in Deo, nec conscientiam bonam in seipso habet.

CAPVT V.

Eleemofynarum dignitas, pretium, utilitas docetur.

Hæc vita sic à Deo temperata est, ut alter alterius ope indigeat, alter servare alteri cogatur. Miles opificibus carere non potest, à fabro tormentario, cultuario, factore, pictore, sutore iuvenus est: hi autem aliique opifices mercatoribus egent, à quibus ferrum, pannum, corium, sericum, holosericum, & aliorum vestes coemant. Mercatores sine agriculturalium operâ non vivunt: mercator piger & pannum vendit, ut frumentum emat, quod plebs pagana convellit. Agricola frumentum non vendit, nisi eorum labores adjuvent fabri ferrarii, carpentarii, refectiones, ephipparii. Ut servus se alat, eget domino; ut dominus negotia sua perficiat, eget servo. Sic omnino pauperes ope ditiorum indigent, sed quod miseris, magis indigent ditiores pauperum inopia.

Hinc Chrysofomus ausus est dicere: Sæpenumero dixi, eleemofynam non accipientium, sed potius dantium gratiâ introductam esse. Nam illi sunt, qui præmissimum inde lucrantur. Non vides, quod omnes mutua operâ indigent? Miles opificis, opifex negotiatoris, negotiator agricolæ, servus liberi, dominus servi, pauper divitis, dives pauperis. Etenim qui accipit eleemofynam, maxime omnium usus est. Ineffabilis sapientiæ Dei hoc opus est. Nam dum mutua operâ indigemus, & necessitas illa non conciliaret amicitias nostras, si omnia sufficerent, nonne essemus indomita bestia? Ita Deus subiecit nos nobis invicem ob hanc necessitatem, ut quotidie alter alterum requirat. Nescis, quod non tam propter pauperes eleemofynam Deus, quam propter ipsos impendentes instituit. Revera nisi pauperes essent, salus nostra magna ex parte profligata esset. Calcios suere, frumentum seminare, agros colere, vestes parare, panes pinsere, muros struere divites non possunt, quod possunt tenuis fortunæ homines. Deinde non sint opera misericordiarum, pars magna beatitudinis tollitur. Ita omnino quos inutilissimos, & fruges consumere natos, censemus, utilissimi sunt. Myrensis Episcopi Nicolai virtus nunquam sic enituit, si Myræ familia pauperum.

rima, in fordibus etiam victum quesitura defuisset. Adeoque Chrysofomi sententiâ, plus pauperes profunt divitibus, quam divites pauperibus. Quod iam uberius explicabimus, de dignitate, de pretio, de utilitate eleemofynarum dicturi.

§. I.

Quarta igitur causa, quæ ad dandam stipem impellat, est eleemofynarum maxima dignitas, summum pretium. Chrysofomus, quem dixi, animosissimè pronuntiavit: Pretiosum quid, vir misericors. Ista major est gratia quam mortuos excitare. Nam eò quod in nomine Iesu mortuos excitant, hoc multo majus est, quod pauperem pascunt Deo. Nam hinc Christo benefacis, illic autem ipse tibi. Nam hic quidem (de signis loquor) ipse debitor efficietis. Dei; in eleemofynâ vero Deum debitorem constituit. Quod si potestas mortuos ad vitam revocandi venalis esset, quot centenis millibus aureorum hæc merces quotidie ambirentur? Atqui erogandæ stipis gratia longè viliori pretio comparari potest; emite maturè, emite, date, & dabitur vobis.

Verum non satis est hæc dicere, hæc scribere, hæc præcinere; in consuetudinem res trahenda est. Quæ admodum ad dandam comediam non sufficit actores instruere, quæ voce, quo gestu, quæ totius corporis compositione sit incidendum, standum, loquendum, sed insuper necesse est mores comicos per eam alitudinem condiscere, ut quovis die, quavis horâ cum decoro possint exhiberi. Propterea idem vicies, idem centies actoribus inculcandum; sic incidite, sic stete, sic vocem, sic gestum formate, vix tamen centies dicta retinent. Simillimum hic. Commodè pagellis pauculis explicari posset, quæ necessitas, & quis modus sit erogandæ stipis. Sed quia nos hominuculi pecuniæ tam amantes, in avaritiam tam proni, ad dandum tam difficiles sumus, ideo hæc lentissimè capimus. Eam ob causam hæc largiendæ præceptiones iteratò ac toties inculcandæ, dum assiduitate audiendi hæc, aut legendi in eam nos ipsos consuetudinibus adducamus, ut promptè ac facillè largiamur.

Magnam est bonum, inquit Chrysofomus, in consuetudine bonorum esse. Consuetudinis enim vis, & in bonis, & in malis magna est. Multi sunt in signandi se consuetudine constituti, nec jam commovente opus habent, quin & mente frequenter alio vagante, tanquam à quodam animato præceptore manus sponte trahitur ad signum faciendum. In consuetudine quidam se constituerunt, ne jurent. Igitur & in hac eleemofynâ nos ipsos consuetudine constituamus. Ut autem in consuetudinem hanc optimam veniamus plurimum juverit à divinis oraculis ejuscemodi præceptiones memoriæ mandare, illâque sibi ipsi crebrius occinere. Quales sunt:

- a. Date, & dabitur vobis. ^a Beatus est magis dare, quam accipere. ^b
- b. Date eleemofynam, & ecce omnia munda sunt vobis. ^c
- c. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. ^d
- d. Eadem mensurâ, quâ mensi fueritis, remetietur vobis. ^e
- e. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. ^f
- f. Misericordiam volo, & non sacrificium. ^g
- g. Qui parvè seminat, parvè & metet. ^h
- h. Qui promus est ad misericordiam, benedictetur. ⁱ
- i. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Dominus. ^k

Hæc singula suo loco ponemus in luce, ut tantò facilius in opus exeant, quantò studiosius animo affiguntur.

§. II.

Quanta porro dignitas, quantumque pretium sit Dignitas eleemofynæ, ab Ephremo id discere licebit, eleemofynæ.

Chryf. tom. 57. hom. 3. mibi pag. 220.

Chryf. to 4. in epist. 22. ad Cor. ho. 17. mibi pag. 729. & in epi ad Phil. lip. hom. 15. mibi pag. 1094. & tom. 5. ho. 37. mibi pag. 237. Eleemofyna non tam pauperes quâ propter impeditentes instituta est.

4. Causa. Chryf. to 4. in ep. 2. ad Cor. ho. 17. mibi pag. 724. laetam respicit. 10. 5. hom. 36. mibi pag. 31. Luc. c. 6. v. 38.

Chryf. to 52. illic bonorum esse. Consuetudinis enim vis, & in bonis, & in malis magna est. Multi sunt in signandi se consuetudine constituti, nec jam commovente opus habent, quin & mente frequenter alio vagante, tanquam à quodam animato præceptore manus sponte trahitur ad signum faciendum. In consuetudine quidam se constituerunt, ne jurent. Igitur & in hac eleemofynâ nos ipsos consuetudine constituamus. Ut autem in consuetudinem hanc optimam veniamus plurimum juverit à divinis oraculis ejuscemodi præceptiones memoriæ mandare, illâque sibi ipsi crebrius occinere. Quales sunt: a. Date, & dabitur vobis. b. Beatus est magis dare, quam accipere. c. Date eleemofynam, & ecce omnia munda sunt vobis. d. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. e. Eadem mensurâ, quâ mensi fueritis, remetietur vobis. f. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. g. Misericordiam volo, & non sacrificium. h. Qui parvè seminat, parvè & metet. i. Qui promus est ad misericordiam, benedictetur. j. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Dominus. k. Hæc singula suo loco ponemus in luce, ut tantò facilius in opus exeant, quantò studiosius animo affiguntur.

Præceptiones è divinis oraculis eleemofynæ commendant. a. Luc. c. 6. v. 38. b. Act. c. 20. v. 35. c. Luc. c. 14. v. 41. d. Luc. c. 6. v. 36. e. Ibi. v. 38. f. Matt. c. 5. v. 7. g. Matt. c. 9. v. 13. h. 2. Cor. c. 9. v. 6. i. Prov. c. 22. v. 9. k. Psal. 40. v. 2.

Cesar Ba-
ron. tom. 7.
anno 526.
mibi pag.
123. ex E-
uagril. 4.
c. 5. & So-
phron prao
spirit. c. 37.

Ephrem Oriëtis Comes à Iustino Imperatore, Theo-
polim seu Antiochiam missus, ut si quid vitii fecissent
publica ædificia terre motu quassata, ab illo restau-
rarentur. Eodem tempore Antiochiæ inter mercena-
rios egit vir quidam integerrimus, qui tantò sanctior,
quantò ejus sanctimonia latentior fuit. Hic relicta
mittâ & pedo Antiochiam ignotus venit, & inter
operarios diurno labore victum sibi quaerit. Hic post
meridiem cum alii panem comessent in merenda-
dam, ille fatigationem somno reficere solebat. Hunc
Ephremus dormientem sapiens spectans, columnam
igneam ad nubes pertingentem in quiescentis caput
delapsam observavit, & obstupuit. Visum profectò
erat admirationis plenissimum. Hoc non semel tan-
tùm, iterùmque suis oculis hausit, sed crebriùs, nequè
tamen hominem è vultu nosse licuit; siquidem comâ
neglectâ, veste forsidâ, callosis manibus, horrenti &
squalidâ barbâ, emaciato & in attorem declinante
vultu erat, famem oculi fatebantur. Virù igitur accer-
sivit Ephrem, & percunctari cepit, quis esset, qui voca-
retur, unde gentium illuc venisset? Cui camentar-
rius: Ego, inquit, inter hujus civitatis pauperes cen-
sitor; & dum his manibus paro; hæc mihi vivere di-
ratio est. Ephrem cupidus discendi arcinora: Crede
mihi, ait, non abibis hinc, dum planius ad ea, quæ sci-
sator, responderis. In arcto se deprehensum sensit o-
perarius, nec amplius celari posse, quod hactenus felici-
tèr abscondisset. Si, ait, pollicearis audita nemini mor-
talium patefacienda, dum vixero, quod res est, dicam.
Fidem dedit Ephrem, & jurato promisit, id sanctè à se
servandum. Ita narrationem ingressus: Ego, inquit,
Episcopus fui, sed tiam Dei causâ deserui, huc igno-
tus veni; quò potentius autem à corpore me abstra-
herem, quotidianis laboribus tenuem alimoniam qua-
rere decrevi. Tu verò nobilissime domine, quantum
poteris, eleemosynas auge. His enim diebus ad insulam
vocaberis, ut populum quem Christus suo sibi san-
guine emit, gubernes. Quod autem dixi, eleemosynis
institute, & pro religione verâ viriliter decerta. Talibus
namque sacrificiis Deus maximè delectatur. Vaticini-
um si mavit eventus; uti dixit, ita res gesta est. E-
phremus his auditis, in Dei laudes erumpens: Quot
ocultos, inquit, & nemini quàm sibi notos Deus fa-
mulos habet? At ubi in præfatis Antiocheni solum
evectus est Ephr, gemitum illud monitum exactissi-
mè secutus, tam liberalis & munificus in pauperes,
quàm fortis & terrificus in religionis hostes extitit.
Vtroque præsidio urbs egebat, facultatibus per terræ
motus exhausta, moribus, per priores Episcopos cor-
rupta. Optinè dixit beatus Maximus: Miseri homines,
qui in mortem peccatis aruerant, ad vitam eleemosynis re-
vifcunt, estque illis misericordia fons salutis, quibus avaritia
fuerat mortis incendium; ut flammâ, quas sibi peccando incen-
derant, largiendo restinguant; & emant sibi quodammodo in-
nocentiam, qui sibi emerant aliquando peccatum. Revera ta-
libus sacrificiis delectatur Deus, qui misericordiam
vult, & non pecudum sacrificium. Summa dignitas,
sumum eleemosynarum pretium, insistamus elee-
mosynis.

S. Maxim.
hom. 1. de
Eleemosynâ
mibi pag.
284.

Eleemosy-
næ utili-
tas.
Luc. c. 11.
v. 41.

B. Maxim.
loc. cit.

§. III.

Qvod autem jam dicere cœpimus, non minor est
eleemosynarum utilitas, quàm dignitas. Hęc una
liberalitas ab omni tam temporalis, quàm æternâ morte
liberat. Apertè Christus: Verumtamen, inquit, quod su-
perest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.
Cum Tullio hęc proclamare liceat: Quid vultis ampli-
us? à duobus maximis malis, à peccato & à morte
liberant eleemosynæ. Taurinensis, antistes, quem an-
tè dixi, illam Domini promulgationem, expendens:
Quamvis ergo pollutus, inquit, quamvis nullis criminibus

A circumseptus, si eleemosynas feceris, innocens esse capisti. Ab-
stergit enim eleemosyna, quod avaritia polluebat, & maculam
quam res alienas diripiendo contraxeras, tuas erogando purifi-
cas. Vide ergo, quæ sit misericordia gratia, quæ una & sola
virtus, cunctorum est redemptio peccatorum.

Verùm protervior quis forsan dixerit; Demus elee-
mosynam, & vivamus ut lubet. Sed scias, ó bone, li-
beralitatem à Christo commendatam, non temerita-
tem. Qui vitam sceleratam sine pœnitentiâ clau-
dit, tamen si mille talenta auri sparserit in egenos, non
tamen aliud, quàm tristè illud audiet: Recede, non
novi te. Nihilominus verissimum est Domini promil-
sum: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.
Eleemosyna tam hominem sceleratum, quàm sceleris
purum deducit ad cælum. Scelerato dextram porrigit,
ut è cœno erutus surgat, impetratque veniam noxa-
rum: Innocentem tuetur à vitis, & itinere plano,
non tam manu ducit, quàm collo portat ad beatos.
Quot & quantos est nominare, qui flagitiis meris peri-
issent, nisi eos extraxisset eleemosyna, & viam ad su-
peros monstrasset.

Zeno Imperator impius à matre filiam suâ libidi-
ni abstraxerat. Hunc mater non insidioso ferro, sed
assiduis precibus iugulare statuit. Moram iniecit elee-
mosyna. Etenim matri dictum est, Imperatorem ar-
gentèa manu defendi. Nam Zeno ne cui flagitiosissi-
mus videri posset, unicum virtutis speciem dedit:
eleemosynarum largus fuit. Sed ó Dei iudicia! Zeno
flagitiis meris, cum neque respicere, neque frugi
esse quidquam pensi haberet, demum est sepultus an-
tequam mortuus. Nam morbo comitiali, quo sepe
laborabat, correptus, aut ebrietate nimia sopitus,
vel ob animi defectum pro mortuo habitus, & in
conditorium delatus est. Vbi ad se rediit, domesticos
vocare, satellites inclamare ac horrendum vociferari
cepit. Sed frustra. Nam Ariadna conjux, quæ mariti
parum grati iacturam interpretata est lucrum, severè
prohibuit, ne quis hypogæum reseraret. Ita Cæsar
cum sua ipse brachia prius corrossisset, inediâ extin-
ctus est. Num supremo hoc supplicio Imperator in-
cendium æternum defugerit, an inceperit, scire ho-
mini nefas.

§. IV.

Narrat Jacobus Gualterius in tabulis chrono-
graphicis, ante annos viginti concessisse fatis
Cabanensem dominum Ioannem Antonium Simi-
neum, cujus frater Delphinatus gubernatorem egit.
Hic Ioannes Antonius à teneris unguiculis Calvinii re-
ligionem combibit, eamque ad annum ætatis octo-
gesimum nonum mordicus retinuit. Denique jam
morti vicinus cum veteri se Ecclesiâ sentire, & in eâ mo-
ri cupere professus est. Nec solum hæc dixit, sed ver-
bis insuper fidem fecit, cum Confessionis, Eucharistiæ,
& Vnditionis extremæ sacramentis ad supremam cum
morte luctam se armavit. Duo è divi Francisci fami-
liâ morienti adfuere. Mutationis tam admirandæ ge-
minam assignant causam. Prima: Ioannes Antonius,
quem dixi, sacræ lectionis mirè avidus fuit. Siquidem
post illius obitum inventus est apud eum libellus hæc
inscriptione: Praxis spiritualis, seu, Introductio ad vi-
tam devotam à Francisco de Sales Episcopo Gene-
vensi Gallicè scriptus; dein editus Latine. Hunc il-
le glossematis, idque suâ manu distinxerat: Involu-
cro libri hæc verba visebantur inscripta: Lecta, & rele-
cta, faciat Deus, ut id in misera anima mea consolationem, &
proximi mei adificationem cedat. Causa altera: Fuit Si-
micæus ad largiendas eleemosynas, vitis etiam reli-
giosis admodum propensus. Dedit eleemosynam, &
en fuerant illi munda omnia.

Angelus Tobia cum dignitatem, tum utilitatem
elee-

Electro-
na abito
sit quæ
avaritia
polluit.

Luc. c. 11.
v. 41.
Eleemo-
sina sceleris
to portat
manum,
ut è cœno
surgat.

Baron.
6. ad ann.
491. m. 3.
v. 12. Ca.
drenu.

Gualteri
tab. Chro-
nograph.
ann. 1611.
mibi pag.
819.

Vita mi-
tate in
Ioanne An-
tonio Si-
micæo
duplex
causâ
Prima.

Secundâ

Tab. 6. 12. eleemosynæ, fide dignissimus orator explicans: Eleemosyna, inquit, à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam. Ab omni morte liberat, etiam brevem illam, & quæ melioris vitæ prolium est. Non semel ex alto lapsa tegula, vel moles transeuntem oppressisset, nisi manum præsidiam commodasset misericordia. Transeuntem viatorem sæpius latrones bonis & vitæ exiissent, nisi vim & injuriam propulisset eleemosyna.

Sarepta vidua (ut Regum facti memorant) jam suas ipsa velut exequias ibat, jam funebrem sibi cenulam parare instituebat. Hanc ipsam Elias, cum ad portam Sareptam esset, ligna colligentem vidit, & significante Deo hanc suam fore hospitam & atricem intellexit. Eam igitur salutarem rogavit, ut aquam potabilem afferret, jamque abeuntem revocans, unam paucillam panis afferre jussit. Juravit illa nihil sibi domi esse, præter unicum farinæ pugillum, & olei paucillum. Eo autem se venisse, ut collectis lignis sibi ac filio parvulum panem coqueret, quem in mortis antecenam sumerent fame necandi, quandoquidem nihil aliud superesset. Tum Propheta: Vade, inquit, bono animo, lætiora sperans, & primum mihi buccam panis affer, Polliceor tibi nunquam in vase illo farinam, nec oleum in ampullâ defore. Potuisset illa Eliæ obijcere: Tu hujus annonæ causa es, qui arva pluviis & rore spoliis. Nunc alibi diu vagatus, ad me venis, ut de meo victites. Nihil horum. Sed paruit mulier, & quæcumque propheta petierat, fecit; ita se suumque filium morti subduxit, & deinceps tam sibi & filio, quam hospiti sat alimentorum habuit. Eleemosyna à morte liberat.

Viri octo, quod Petrus Damianus refert, in itinere Hierosolymitano ab inopia malè viaticati, totam pæne hebdomadem, vix quidquam humanæ alimonie gustarunt. Cumque jam inedia exhausti, vix molestiâ fracti prope desierent, & vix amplius lapfabunda vestigia sustinerent, occurrit canis, qui papem mantili obvolutum traxit. Mox illi velut submissam cælo annonam rapuerunt. Subsidium id fami fuit, sed non diuturnum. Eodem itinere tres Agareni se illis comites iunxerunt commeatu instructi. Horâ prandii Agarenorum duo nec miculam quidem Christianorum fami de suo impertierunt. Tertius micioris indolis, panem, quem habuit, in novem fragmina divisit, ut tam sibi, quam Christianis singulis pars una cederet. Resumptis nonnihil viribus una iter prosequuntur. Subito velut ex insidiis duo leones profluit, & duos illos, rugitu ac dentibus sternunt, tamquam si eos sibi solos destinassent; ceteri fugâ sibi consilere permisi sunt. En eleemosyna profectò à morte liberat.

Gregorius Turonensis vetus & sacer scriptor, affirmatissimè narrat, Antiochiæ fuisse civem, virum ingenio liberalissimum, cui conjux & liberi erant. Hic istud sibi moris & legis fecit, ut nihil ciborum unquam libaret, quin socium haberet pauperem, qui unam comederet. Quadam die obambulans civitatem, mendicorum neminem reperire potuit. Portis ergo egressus sero vespere virum candidâ veste, cum aliis duobus stantem inveniens: Si peregrini estis, inquit, ædes meas obsecro in hospitium elige; frugali mensâ cenabimus. Cui nam maximus: Non poteras, inquit, cum Simeone vestro hanc urbem, ne subverteretur tueri? Et cum dicto strophium, quod manu gerebat, in urbem excussit. Mox audita est ingens mediæ civitatis ruina, quæ omnem generis homines oppressit. Hic Antiochenus ille civis subito pavore semiaminis in terram corruit. Eum vir candidatus erigens: Metum excute, ait, & in domum tuam abi. Filii tui cum uxore, & omni familiâ salvi sunt; tuorum nullis periit.

Petrus Damianus, 10. 1. lib. 1. epist. 10. ad Moricium legum Doctorum mihi M. 37.

Vixit anno 396. Greg. Turonensis, 10. hist. Fran. c. 24. Metaphra. in vita S. Alexii.

A Oratio assidua & eleemosynæ quas quotidie in pauperes distribuis, te tuosque servarunt. Cum dicto, aspectu omnium se subduxerunt. Ille in urbem regressus dimidium urbis subversum reperit, hominibus & pecoribus obrutis. Paucis concessa est vita, qui læsi è ruinis extracti sunt. At civis illius ædes, quod futurum dixit Angelus, integerrimæ steterunt. En alterum Leth incendijs & ruinis Sodomæ subductum. Eleemosyna liberat à morte.

Idco Tobias filio suo præceptionem hanc, ut rem summi momenti, diligentissimè commendans: Quomodo potueris, inquit, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: Si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. Præmium enim bonum tibi thesaurizabis in die necessitatis. Quoniam eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam.

Heu quàm malè nonnunquam nostros impendimus labores, quàm perversè nostras expendimus pecunias! Corpus alimus sumptuose, ac magnis curis: quid inde præmii? vermes & putredo. Vanam gloriam solerter fumo pascimus: quid inde boni? Livor & Invidia. Mammona & Plutem argenti & auri paulo saginamur: quid inde commodi? sollicitudines & curæ. Augemus eleemosynas, & in pauperes effundimus: quid inde lucri? Fenus amplissimum, beatitudo æterna, bonum immortale, cælum: Theaurizamus nobis præmium bonum in die necessitatis: quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.

Tob. c. 4. v. 8. & seq.

Eleemosyna in pauperes effusa cælum nobis thesaurizat.

CAPVT VI.

Eleemosynæ vel ipsas facultates augent, & in hac etiam vitâ honestissimum reponunt fenus.

ECCLESIASTES regum sapientissimus, consilium prorsus insolens, & ut videtur, à ratione alienum suggerens: Mitte, inquit, panem tuum super transeuntes aquas; quia post tempora multa invenes eum. Cum peregrè proficisceris, domo non exees sine pane, quem ubi pontem transferis, in aquam dejicias, illum suo tempore recepturus. Certè quidquid hoc modo piscibus objicitur, seu panis, seu jecoris frusta dejicias, non aruitur, nam pisces initio minutuli, paulatim ubiis, quarum, trium & plurium librarum fiunt, ut vel unicus discum impleat. Ita prorsus de Eleemosynâ differendum, quam Ecclesiastes illo sermonis involucri suadet omnibus sectandam.

Eccles. c. 11. v. 1.

Mitte panem tuum, da libenter, da cirò, da hilariter, sed da è tuo, tuus non alienus panis sit cibus pauperis. Imò non tantum non alienum, sed tuum, & illum ipsum, quo tu indiges, tibi necessarium mitte. Interdum enim necessaria quoque in eleemosynas expendenda. Fecerunt id geminæ viduæ Sarepta modicum farinæ sibi ac filio necessaria in alimentum Eliæ exposuit. Quâ largitione hospitalissimum Abrahamum, Chrysofomo teste, superavit. Non enim ad gregem, ut ille, nec ad græde farinarium cucurrit, sed unicum, quem habuit farinule pugillum dedit. Altera verò duo æra minuta, rem domesticam & censum victumque omnem gazophylacio obtulit: ita verè, Christo teste, plus omnibus misit. Imò tantum, inquit Augustinus, quantum Zachæus. Minores enim facultates ferebat, sed parem voluntatem habebat. Misit duo minuta de tantâ voluntate, de quantâ Zachæus dimidium patrimonii sui. Si attendas, quid dederint, diversa invenes: si attendas, unde dederint, paria invenes.

vide S. Th. 2. 2. q. art. 6. conclus. 3. Reg. c. 17. v. 15. Dux viduæ expenderunt in Eleemosynas sibi ad victum necessaria. Marc. c. 12. v. 45. & Luc. c. 12. v. 4. August. in quid dederint, diversa invenes: si attendas, unde dederint, of 126 mihi pag. 604.

Ita etiam mitte panem tuum, non illum solum, qui tibi necessarius est, sed etiam qui tibi paratus, candidus, delicatus, primarius est. Quod Iobus fecit, qui non comedebat buccellam suam solus, quin comederet pupillus ex ea. Hunc igitur panem tuum mitte super transeuntes aquas. Mendiculi sunt velut aquae pontem subterlabentes: in ponte sunt opulenti. Nunc ergo, mi pecuniose, sed avaro Domine, nunc occasiones benefaciendi, dum pontem hunc transis, dum superes, & aurā vesceris, nunc alacri manu projice, nec diu delibera pecuniam, nō anxie numerā, nec eam tenaci dexterā volva ac revolve sapienti, nummos manu mitte, quia post tempora multa invenies illos. Cum dedisse te fueris jam oblitus, tunc tui ad te panes redibunt, non frustratim, sed totis canistris, in oë furnis, ac horreis totis. Moram tolera, si stipis incrementa tam ampla non mox sentias; nil perit eleemosynā.

David antequam diademate ac folio potiretur, cum depauperato milite solitudinem pererravit. En transeuntes aquas, in has bene munrata & prudens Abigail ducentos panes excussit, sed & farinae ac vini, coctae carnis, uvae passae ac ficuum non exiguum numerum in eisdem eiecit: post tempora non multa invenit omnia, e muliere plebeja in reginam evecta. Eleemosyna etiam extra caelum dicitur & beat. Capite superiori generatim diximus, eleemosynam largitori utilissimam esse: nunc speciatim, quam ea ipsas etiam facultates augeat, demonstrabimus.

§. I.

Tharsensis Paulus humanarum actionum discrimen assignaturus: *Pietas, inquit, ad omnia utilis est, promissionem habens vitae, quae nunc est, & futura.* Actionum sanctorum, plurimae sperant quidem premium, sed in orbe alio recipiendum. Hinc illae Pauli voces:

1. Tim. c. 4. v. 8.
2. Tim. c. 4. v. 8.
Tob. c. 2. v. 16.

Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die. Eleemosyna fidentius loquitur: *Reposita est mihi etiam in hac die.* Hoc sane Tobiae uxor ignorabat, quae maritum post largiores eleemosynas acerbis commate aggressa: *Vbi spes tua, inquit, pro qua eleemosynas & sepulcras faciebas?* O sciola nimirum, & stultae sagax femina! Numquid jam omnium dierum soles occubuerunt? An ideo nunquam est reddendum eleemosynae fenus, quia nondum est redditum? Promissa Dei fallere non possunt, vera sunt, etsi nonnunquam sera. Propterea Tobias illam linguae proterviam non destitit comprimens: *Nolite, ait, ita loqui: quoniam filii sanctorum sanus.* Et nunquid demum eleemosyna Tobiasiam ditavit, cum pecuniam omnem à Gabelo recepit? Nec levis auri summa fuit. Siquidem ea recepta gratulantibus cognatis epulum à Tobia datum est hedomade tota: *Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gavisi sunt.*

Ibid. v. 18.
Ibid. c. 1. v. ult.
Turselinus l. 3. v. ult. Xaverii c. 3. post init.

Narrat Horatius Turselinus fuisse in urbe Macao mercatorem copiosum & locupletem Petrum Vellium. Hunc Franciscus Xaverius pro veteri familiaritate convenire statuit, sed eum domi alienae latrunculis ludentem reperit. Re breviter quid vellet exposita, mutuum ab eo aurum in pauperes distribuendum petiit, centuplicato fenore reddendum in caelo. Vellius intempestivo interveitu Xaverii non nihil offensus, negare illud esse tempus accipiendi quod peteret, se sua domo abesse, ubi aurum depromeret. Initare conatus Xaverius, nunquam non esse tempus beneficiendi. Motus hac voce Vellius, clavem arcae nummariae illi tradidit, & unā potestatem fecit, auferret inde quantum vellet. Xaverius trecentis aureis ex arca depromptis, Vellio clavem retulit, & unā dixit, quantum abstulisset. Tum ille: *Tua, inquit, verecundia, Pater, injuriam mihi fecit; utique multo minus sumplisti, quam volebam.* Non errasses, si dimidium auri

accepisses, ideo tibi arcae clavem commiseram. Inerant autem aureorum triginta millia. Hanc summam ex aequo inter nos divisam oportuit: tu verò quotam inde particulam sumplisti? Sensit Xaverius Vellium sincere & ex animo locutum, eaque verba non phalarata nec comitatis potius quam veritatis fuisse. Itaque admirans: *Haec tua Velli, ait, tam liberalis voluntas grata, & accepta est Deo.* Proinde polliceor ego, munificam Dei liberalitatem nunquam tibi defuturam. Quae insuper & hoc addet, ut supremum vitam diem tempore cognoscas. At Xaverium Deus, nec Vellium Xaverius fecerit. Quippe Vellius ex eo alius vir extitit, adeo se benignitati addidit. Post aliquot annos divinitus de instante obitu praemonitus, colligere coepit sarcinas. Ita rebus domi compositis, & facultatibus magnam partem in pauperes distributis, valens adhuc vigenisque ad ultimum illud discrimen se comparavit. Iamque dies vitae supremi aderat, cum ad templum progressus parochum rogavit, ut pro Petro Vellio piacularē sacram faceret. Factum. Huic ipse jam, inter defunctos se se numerans, interfuit. Inde singulos amicorum convenit, eosque valere iussit peregrē abiturus. Querentibus, quò tandem iter intenderet? Respondit: *In caelum.* At illi joculari hominem cetero qui factum ac lepidum rebantur. Ceterum posteaquam ille omni asseveratione dicere perseverasset, in caelum se ire, animi aegritudinem, & infantiam interpretabantur. Ego domum ejus frequentes confluebant, illum pro se quisque à tam tristi cogitatione abducere conatus. At ille vultu gaudium praefrens satis ostendit, se aente non excidisse: & simul Xaverii praedictione ejusque eventum laetabundus exposuit, rogavitque, ut eodem ipso die funus suum proficeretur. Ita hominem affecta jam aetate repentina mors abstulit, eodemque die ad templum funus elatum est.

Vetus & verum Germanorum verbum est: *Malè parta non ditant, eleemosynae largae non depauperant, conciones aviditae negotia non retardant.*

§. II.

Vidua Sareptana, cujus superiori capite mentionem fecimus, quidquid penoris habuit, in Eliae prandium expedit. Quod Chrysostomus in dandā stipe perfectissimum judicans: *Si ad panem, inquit, cum habens solum, ad perfectionem artis venisti: melius est hanc scire, quam esse regem, & diademate coronari.* Hanc artem callebat illa vidua, eaque obtinuit, ut hydria farinae non deficeret, & olei lecythus non imminueretur. Nō ei Dei distenta farinae, non capaces olei lagenas dedit, sed quod habuit, occultā vi adeo auxit, ut nec oleum, nec farina unquam exhaureretur. Hic Dei mos est, tacitis incrementis rem familiarem ita prospere, ut etiam exiguo commodissime vivatur.

Idcirco Christus monet: *Facite vobis sacculos, qui non detrascent, qui pertundi nequeunt, qui exauriri non possunt.* Nos diffidentia plenissimi mortales, rem nostram dandae minui putamus. Fallimur. Vobis, ait Christus, *vobis sacculos facite.* Nam dare vestrum, est accipere; nam marsupium evacuando impletis. Eleganter Petrus Chrysologus: *Hoc monitu, inquit, te Christus ditare voluit, non perire, perpetuari, non vacuari sacculos imperavit: iussit te transferre, non perdere.*

Si verbis Christi fidem haberemus, utique multo largius stipem erogaremus. Ut dixi, fides deest. Revera semini non parcat, quicumque credit pro unico centum sibi proventura grana; ita profecto non avarè spargit nummulos, qui pro singulis certo sperat reddendos aureos.

O curas hominum! quam olim haeredes nostri blando risu fatuam tenacitatem nostram salutabunt! edent illi, bibent ac ludent, & quae nos anxie corrasimus, latissime

Tob. c. 31. v. 7.

Abigail ob liberalitatem e muliere plebeja in reginam evecta est.

in m...
ta...
ci...
vi...
Pro...

Chry...
hom. 33.
pag. 377.

Luc. 11. v. 33.

Chry...
ho. 13. m...
pag. 414.

tiffimè in partes fecabunt: fepulchrum nobis nemo in-
videbit, modò noſtri nobiſcum loculi non ſint ſepulti.
Hoc namque unum auferimus, quod in opum crume-
nullis committerimus. Eleemofyna non tantum non
depauperat, ſed verè dicitur & beat.

Non omnes hic pecuniam ſuam eleemo-
ſynis augent. Sunt qui multa ſic expendant, ſed non
multa hic recipiant. In promptu cauſa eſt. Videlicet
ut fides & ſpes tantò magis creſcant, quàn-
dò minus creſcit pecunia. Quòd verò nonnullorum, non om-
nium marſupia dandis eleemofynis pingueſcant, id
ideo fit, ut à patris diſcant omnes, quàm hæc lauda-
tiſſima uſura Chriſto placeat, qui tam avidus eſt red-
dere, ut ſubinde reddedi tempus non exspectet. Enim-
verò multi hominum ita conſtituti ſunt, ut ſi ſenus tam
ingens hic reciperent, ſecurè illud in patriam transferre
non poſſent; in tuto eſt, quod illic ſunt accepturi.

Chriſtus in hoc mundo etiam ſolu-
tionis par-
tem excol-
vit. Probatur
exemplis

Nihilominus Chriſtus eleemofynâ remunerandâ
cupidiſſimus, non totum in patriam diſſers; in ipſo
etiam exito non tantum ſe debitorem facitur, ſed ſolu-
tionis partem excolvit; dat in antecellum, & plus ar-
genti reddit, quàm expenſum ſit.

Quod viduâ Sareptanâ contigit, ſæpiſſimè fa-
ctum, imò quotidie fieri teſtatur experientia. Anno
Chriſtiano quingenteſimo ſexageſimo quarto, cum
Coſthoës rex Perſarum geminus Nabuchodonofor
Sebaſten ac Melitenem occuparet, jamque Chriſtia-
nos variè affligeret, eorum plurimi Amaſeam conſu-
gerunt, non tam urbis præſidio, quàm beati Euty-
chii precibus & ſanctimonîâ iuvandi. Ita in eandem ur-
bem innumera plebs confluxit. Hinc annoxæ caritas &
fames. In urbe hæc eadem Eutychiuſ Constantino-
polis Epicoſopus, ſed exul, inter monachos agebat. Cum-
que jam granaria, horrea, farinaſ undique viduata
eſſent, & vacua gementer piſtrina, nec ſuperſeſſet, quod
in hebdomadem ſufficeret; denique concurſum eſt ad
Eutychiuſ, ut annoxæ ſubſidium impetraret è cælo.
Eutychiuſ ingens animi, & fidens Deo, aliòque om-
nes ad eandem fiduciam cohortatus, ſe in preces effu-
dit. Deinde ad monachos verſus: Bono animo, inquit,
eſtote, dumque vel ſemodiolum farinaz ſuperſeſt, egen-
tes ex eo pacite, alterum tantum recepturi. Spero
hanc farinaz hydrîam, non defecturam. Monachi in
ſpem novam erecti, eleemofynas quotidianas perpetu-
arunt, & neminem egenâ plebis dimiſerunt ſine
ſportulâ. Hinc viri ſanctiſſimi vaticinium ab eventu
laudem accepit nec unquam quod daretur, deſiit.
Eleemofyna non ſolum non depauperat, ſed dicitur
& beat.

§. III.

Quidquid tribuitur
pauperi non
eſt donum,
ſed ma-
ritimam.

Veriſſimè dixit Gregorius: Quidquid tribuitur
pauperi, ſi ſubtili conſideratione penſetur, non
eſt donum ſed mirum: quia quod datur, multiplicato
fructu recipitur. Philippus Nerius à Gregorio XV.
ad Sanctorum ordinem adſcriptus innumeras dedit
eleemofynas, cum tamen in familiaribus rationibus
perparum haberet. Vnde conſtare potuit, longè ma-
jorem expenſi, quàm accepti ſummam fuiſſe. Cum
iſtud purpuratus ſenator Robertus Bellarminus Con-
gregationi Rituum ſcripto teſtaretur, ad ejuſ teſtimo-
nii finem ſubſcripſit hæc omnino verba: Res eſt nota;
Pecuniam iis deſſe nūquam, qui eam in ſubſidia pau-
perum diſtribuunt.

Seruulus mendicus, & à puero paralyticus (qui bea-
tum Gregorium encomiaſt haber) à morbo ita ma-
lè habitus eſt, ut nec incedere, nec ſtare, nec in ullū la-
tè ſe vertere poterit. Hic eleemofynis ita modeſtè
vixit, ut eleemofynari, quas acceperat majorem par-
tem in alios mendicos voluerit derivari. Germanis ve-
tus Verbum eſt; Angelos in cælo ridere, cum mendi-

A eo ſtipem porrigit mendicus. Igitur ridendi copiam
in Servulo habuerunt creberrimam, cum mendici ſti-
pium toties caperent à mendico. Ambroſius divitum
ac pauperum ſubſidia velut ad librâ examinaſ:
Commendatior eſt, inquit, pauperis collatio, quàm divitis li-
beralitas.

Lydwina Schiedamenſis virgo morborum om-
nium theatrum, triginta octo annis graviffimè decu-
buit, nunquam oblita pauperum, quorum nomina,
domos, egeſtatem diverſam exactiſſimè novit, etiaſ
riffimè in publicum progreſſa in tenebris domi jace-
ret. Quidquid ea nummorum, panis, carniuſ acce-
pit, miſſimè aucta, in egenos iterum effuſa fuit. Mar-
ſupioſum illius etiaſ pauperum. Darii gazas, Cæſii
ararium ſuperavit, nam illud Lydwina largiendo au-
ctum eſt, hæc immixta ſunt, & demū in ſervulo ſuſpi-
ravit nummus. Interrogata Lydwina, & unde tandem
quæ largiretur, ſumere? Quandoquidam, inquit, vos
Dei donum non later, aſſevero, ex octo argenti libris,
non tantum æs alienum mei fratris diſſolutum, ſed li-
bras inſuper quadraginta expenſas. Hinc illi loculi no-
men ſorti, Crumena Domini IESV. Si porro it, per
quos pauperibus nummos, panes, cibos mittebat, rem
negligentiuſ curarent, animo dolebat, futuros cæli
principes non promptioribus obſequiſ coli. Cum ali-
qui tam pauperibus quàm Lydwina ſæpiuſ gratu-
larentur ac dicerent, è piſiſ & carniſus largè ſubmiſ-
ſas ſportulas triginta pauperum familiis, nec inde
quidquam videri deſſiſſe. Illa verecundè renidens:
An ignoratis, inquit, dictum Domini, Date & dabitur
vobis. Aperta eſt etiamnum manus illa, quæ olim viduâ
farinulam conſervavit. Sed inſuper etiam hanc libera-
litateſ laudem occupabat Lydwina, ut neminem ad-
ventantium à ſe unquam repelleret: domeſticis autem
aſſluentium turbam excludere conantibus: Quid agi-
tis, inquit, ſorores meæ? Itane animas Chriſto lucrân-
das obſcureſ Satana? Veniant ad me pauperes, ego
nondum eò perveni, quò ille, qui optabat pro fratri-
bus fieri anathema. Adeoque Lydwina in ſeipſam
quidem rigida & præparca, in pauperes non effuſa ſo-
lum ſed verè mater fuit, nec ulli negandam opem cen-
ſuit, dum vel terenciſ reſtaret. Cum non eſſet, quod
daret, animum dabat, & ſermone miſſimò recreabat.
Hinc & ipſa viſis cæleſtibus recreata, beatorum ſedes
ſpectavit, cælum animo perambulavit. Hic mæſas pre-
tioſo tapete ſterni, eleemofynas egenis præſtitas in iſis
ſeponi, cibum potumque, quem teſtâ & ſicilibus
propinâſet, criſtallinis, aureiſque patiniſ ac poculiſ
inſerj dit. Cæleſt i hoc ſpectaculo jam longè confir-
mator, beneficentiam in pauperes ſummis ſtudis au-
gere conabatur. Eleemofyna non depauperat, eleemo-
fyna dicitur & beat.

§. IV.

E iuſdem pane in volis, & pari benignitate illuſtris
fuit Birgitta Sueca, parentibus piis & illuſtribus
nata. Hanc pater Regi vendere parabat, quòd non lar-
ga, ſed prodiga & familiaz perniciet, quidquid rerum
aut pretij poſſet conquirere, in pauperes effunderet.
Quam cum interrogaret Rex ipſe, cur etiam gladium
parentis abuſuſſet, ejuſque pretium in vilem turbam
projeciſſet? Reſpondit: Illum Chriſto largita ſum. Et
certè ſi te dominum Regem, & meum patrem Deuſ
à me peteret, modò poſſem, utrumque cum omnibus
facultatibus non invita darem. Quo audito Rex comi-
ter ſubridens, & ad patrem converſuſ: Major, inquit,
filia tua eſt, quàm quæ vel abſ te vendi, vel à me emi
poſſit. Hæc Auguſtinuſ illuſtriſſimo teſtimonio fir-
mans; & unâ exitimulâ ad dandum: Si vis eſſe, inquit,
mercator optimuſ, & ſenerator egregiuſ, da, quòd non poteris re-
tinere; ut accipias, quòd non poteris amittere; præbe teſtum.

Et recipe paradifum; da modicum, ut accipias centuplam: da possessionem temporalem, ut consequaris hereditatem eternam. Attende, quid faciat generator. Minus vult dare certe & plus accipere. Hoc fac & tu. Da modica, accipe magna; da temporalia, accipe eterna. Da minimum, ut accipias regnum; da micam ut accipias panem totum; da terram, ut accipias celum; da pauperi, ut des tibi: quia quidquid pauperi dederis, habebis, quod pauperi non dederis, habebit alter. Ecce Deus de scriptura sui dicit: Da, securus esto, ego reddam. Eleemofyna non depauperat, sed ditat, & beat.

Petr. Chry. fol. 100. v. 27. miki pag.

Francisca Romana moribus sanctissimis femina, cum anno Christiano millesimo quadringentesimo vigesimo, diuturna fames Romam premeret, illa hoc unice laboravit, ut pauperum nemo a suis aedibus abiret auxilio aut certe solatio destitutus. Nam in mendicabula non solum incredibiliter liberalis, sed & mire comis & humana fuit, ut si quos pane reficere non posset, saltem verbis demulceret. Hoc est bis dare, vultu bono & verbis optimis dare. Imo quod magis mirere, Francisca mendicavit ipsa, ne deesset, quod mendicis daret. Franciscæ socr generosi vini dolium serio iusto servari præcepit. At illa pauperum & ægrotorum misera dolium exhauit largiendo. Post aliquantum temporis socr cum marito Franciscæ Laurentio in cellam descendit, ut dolium primitus aperiret. Non respondit dolium. Mox suspicio subit à Franciscæ omne vinum in mendicantium turbam divisum. Ambo graviter excaudescunt, & fulmina coquunt in matrem familias. Nitetur illa tam socris quam viri difficilem bilem sermonis saccharo mitigare. Sed nihil proficiebant verba, sopori recubabat excaudescencia. In cellam igitur descendit lacrymis & precibus amara: hic in genua procumbens opem implorat è caelo. Prece finita epistomium versat, doliumque respondet. Hicque vinum perinde, si nulla inde guttula fuisset detracta. Hoc socr nuntiatur, qui non sine gravi stomachi somniatis, inquit, jamque mihi vestra somnia & deliria vultis obtundere. Denique tamen cum filio descendit iterum, & dolium optimi vini plenum: non sine stupore invenit.

§. V.

Idem miraculi frumentum exhibuit, & prioribus fidem adstruxit. Franciscæ vir Laurentius plurimum frumenti vendidit; Alioquin, aiebat, prodiga mea uxor hoc ambabus manibus in mendicabula effunderet, ni præveniam. Ita granario nihil, nisi retrimentum tritici relictum est. At Francisca sui instituti tenax & sedula granarium ascendit, frumenti sordes corripuit, ventilavit, vix farris semodius tuit. Quidquid erat, id statim abiit ad egenos. Cum verò granarium denudò inspectum est, putgatissimi frumenti pane quadraginta modii sunt inventi. Ita Iulius Vrsinus, qui Franciscæ res gestas scripsit, testatur. An non hic Domini voces usurpemus? Palpare & videre, quia ego sum? mea promissio, mea benedictio. An non verissimum Salomonis vaticinium: Honora Dominum de tua substantiâ, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. Eleemofyna non depauperat, sed ditat & beat. Res certa & liquida. Promissiones divinæ non possunt fallere. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant. Eleemofynas copioso fenore in hoc etiam orbe pensanda Deus dixit, Deus promisit, suam fidem obligavit Deus. Quam luculentæ sunt illæ pactiones Dei, quam certa hæc promissa!

Societ. Jesu Theologus. Lnc. c. 24. v. 39. Prov. c. 13. v. 9. & 10. 2. Petr. c. 3. v. 9. Prov. c. 11. v. 25. Prov. c. 28. v. 27.

A qui dixit, orbem universum eleemofynarum benedictione nutrire.

Sed unde nihilominus tam multa hominum mendacia? unde tam lenta dantium mogestas? unde tam pertinax & kulta non dantium parcitas emergit? è fidei certè defectu. Pollicitis divinis non credimus, O Domine, adauge nobis fidem, ut plus tuis promissis, quam nostris oculis credamus. Per misericordiam pauperum, inquit Chryfologus, misericordiam parentis ut possimus esse de penâ liberi, de salute securi.

E fidei defectu tam lenta est dantium parcitas morofitas. Pet. Chryf. leg. v. 11. v. 12.

CAPVT VII.

Eleemofynas dare, non donum, sed debitum, non consilium, sed præceptum est.

Bernardus de Deo & diabolo eleganter ratiocinatus: Videre, obsecro, inquit, qui Deus benefactor noster maximus, & qui diabolus hostis noster capitalissimus nobiscum agant cõditione ingqualissima: diabolus pomum obtulit unicu, & totum paradifum rapuit: Deus paradifum offert, & pomu petit, aut vilius quid pomu, panis buccem, æreum numulum, frigidâ haustulum; & tamen deliberamus adhuc, num Christo fidere, & obolum paradifo velimus permutare. Quæ hæc tam luculenta, tam insana fauitas? Nõ inmerito proclamat Augustinus: Quæ est ista animarum insania, acquirere aurum (aut retinere) & perdere caelum? sed quia nemo cogitat Deum, ideo manet in morte iudicium. Ita sæpissime tam infantes & fatui sumus, pomum rapimus, hoc est, civilitium, picam cucurbitam, scarabæi umbram, punicis aquam, lanam caprinam, volupatulam vilissimam acquirimus, nec invitum perdimus paradifum. Quod in omnibus delictis gravioribus fieri consuevit.

Dens & diabolus cõditione inæqualissima nobiscum agant.

Ioannes Christi Domini liberalitatem depingens: Vidi, ait, septem candelabra aurea, & in medio septem candelabrorum aureorum similem silio hominis, vestitum podere, & præcinctum & mammillas zonâ aureâ. Quæ nova hæc vestimenti ratio, ut cingulum non lumbos sed supremum pectus ambiat? Causam assignamus. Cor Christi, amoris plenissimum: hinc rectè auro cinctum. Aureum hoc cingulum veram in dandâ stipe liberalitatem adumbrat; amor, eleemofynæ radix. Cingulum subinde aureum, sed non pectori appressum est; liberalitas se prodit, sed non proventit ab amore, aut Christianâ miseratione. Sæpe sumptibus non parcitur, fulget aurum, expensæ fiunt maximæ: sed in quænam? in vestes, in mensam, in suppellectilem, in in muneru corruptelas, in famulos, in canes, in equos. En aureum cingulum, sed pectus non ambit, nil inde pauperibus accedit. Imò, quod Chryfostomus pro suggestu gravissimè conquestus. Dicimus, inquit, rodat tinea, & non comedat pauper; absumat vermis, & nudus non induatur; omnia tempore consumantur, & Christus non patiscatur, licet esuriat. At sunt, qui obducant: Domine Episcopo, nemo Christiani sanguinis sic agit, aut sic loquitur. Respondet Chryfostomus: Hoc est valde malum, quòd non verbis, sed operibus ista dicuntur. Aureum cingulum nitet, sed pectus non tangit, pecuniam non charitatis, sed prodigalitas effundit. Cum tamen Deus in lege præscâ, in novâ Christus præceptis toties iteratis misericordiam commendârit. Ex his concludimus, non utile tantum, ac honestum, magnique esse meriti eleemofynas largiri, sed etiam necessarium. Præceptum est, lex est egestati alienæ succurrere, quod jam explicitiùs trademus.

Aug. 11. serm. 15. v. 41. miki pag. 41.

§. I.

Afferimus eleemofynam non tam donum esse quam debitum. Quod Ecclesiasticus sine ullis donis, ab ab-

Eleemofyna non est donum, sed debitum.

mus. Responde judici. priusquam in pretorium veniat. Da inopi pecuniam & iudicem mitigasti. Penitentia sine eleemosynâ mortua est. & sine plumis volare nequit, non habens eleemosynâ pennas.

Et quantum erit gloriæ, ab illo iudice humanissimè invitari. Venite benedicti. percipite regnum. Quos adedè amanter vocat? Misericordes. Sed ubi virtutum ceterarum encomia? Tacentur, non quod eæ suum sibi præmium non habituræ, sed quod primum debeatur misericordiæ. Olim in gymnasiis Societatis IESV, non solum libellus aureus in præmium, sed etiam ex amaraco lectum in victoriæ signum dabatur iuventutis principibus. Mos laudabilis; & velim revocatum. Christus in supremo iudicio, non tantum misericordibus præmium. ut ceteris dabit: Percipite regnum; sed insuper etiam orbe universo spectatore, misericordes coronâ pacifici donabit, cum insigni laude. Hæc amaraci corolla non defluet, non marcescet, virebit æternum. In memoriâ æternâ erit iustus. Quid operosius, quid ardentius, quam celebritatem & nomen quærimus? eleemosynæ perennasti, eleemosynæ consecrant æternitati; ab eleemosynâ nomen usquequaque præclarissimum venit.

Quod Siracides explicatissimè docens: Sunt, inquit, quorum non est memoria; perierunt quasi non fuerint. Sed illi viri misericordie sunt, quorum iustitie non sunt oblivioni tradite; pietates non defuerunt; cum semine eorum permanent bona, &c. & filii eorum propter illos usque in æternum manent: Semen eorum & gloria eorum non derelinquetur. His accinit regius psalmes: Dispersit de lit pauperibus: iustitiâ ejus manet in saculum saculi, cornu ejus exaltabitur in gloria. Quid non molimur, quanta facimus memoriæ parandæ? montes perfodimus, maria sonamus pontibus, lunam pæne cælo deducimus in terram. At Iobus huc famæ ambitum irridens: Memoria vestra: inquit, comparabitur cineri. Gregorius interpretæ dicti: Omnes, inquit, qui cogitatione terrenâ huic sæculo conformantur, per omne quod agunt, huic mundo relinquere sui memoriam conantur. Alii bellorum titulis, alii aliis edificiorum mœnibus, alii disertis doctrinarum liberalium libris instanter elaborant, sibi que memoriæ nomen edificant. Sed cum ipsa ad finem celerius viva decurrat, quid in cæsum stabit, quando & ipsa celeriter mobilis pertransit? Aura cinerem rapit. Reclæ stultorum memoria cineri comparatur, quia illic ponitur, ubi ab aurâ rapiatur. Quantumlibet enim quisque pro faciendâ gloriâ sui nominis elaboret, memoriam suam quasi cinerem ponit, quia hanc citius vitæ mortalitatis rapit. Homo misericors fragrantissimam sui memoriam relinquit: Eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum. Parentes filii, filii nepotibus, isti pronepotibus, alii aliis narrant. Hinc illæ pauperum panegyres: Quam hic dominus liberalis & beneficus in egenos fuit, hi fame, illi frigore perierunt, ni hunc virum habuissent subministratorem & opifera: hos ille facultatibus exui prohibuit, hos ære alieno liberavit, hos, ne ad incitas adigerentur, retinuit, illis in morbo cibos submisit, his dotem suppeditavit, horum pudicitiam modis aliis servavit, æterno nomine dignissimus.

Quod Siracides explicatissimè docens: Sunt, inquit, quorum non est memoria; perierunt quasi non fuerint. Sed illi viri misericordie sunt, quorum iustitie non sunt oblivioni tradite; pietates non defuerunt; cum semine eorum permanent bona, &c. & filii eorum propter illos usque in æternum manent: Semen eorum & gloria eorum non derelinquetur. His accinit regius psalmes: Dispersit de lit pauperibus: iustitiâ ejus manet in saculum saculi, cornu ejus exaltabitur in gloria. Quid non molimur, quanta facimus memoriæ parandæ? montes perfodimus, maria sonamus pontibus, lunam pæne cælo deducimus in terram. At Iobus huc famæ ambitum irridens: Memoria vestra: inquit, comparabitur cineri. Gregorius interpretæ dicti: Omnes, inquit, qui cogitatione terrenâ huic sæculo conformantur, per omne quod agunt, huic mundo relinquere sui memoriam conantur. Alii bellorum titulis, alii aliis edificiorum mœnibus, alii disertis doctrinarum liberalium libris instanter elaborant, sibi que memoriæ nomen edificant. Sed cum ipsa ad finem celerius viva decurrat, quid in cæsum stabit, quando & ipsa celeriter mobilis pertransit? Aura cinerem rapit. Reclæ stultorum memoria cineri comparatur, quia illic ponitur, ubi ab aurâ rapiatur. Quantumlibet enim quisque pro faciendâ gloriâ sui nominis elaboret, memoriam suam quasi cinerem ponit, quia hanc citius vitæ mortalitatis rapit. Homo misericors fragrantissimam sui memoriam relinquit: Eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum. Parentes filii, filii nepotibus, isti pronepotibus, alii aliis narrant. Hinc illæ pauperum panegyres: Quam hic dominus liberalis & beneficus in egenos fuit, hi fame, illi frigore perierunt, ni hunc virum habuissent subministratorem & opifera: hos ille facultatibus exui prohibuit, hos ære alieno liberavit, hos, ne ad incitas adigerentur, retinuit, illis in morbo cibos submisit, his dotem suppeditavit, horum pudicitiam modis aliis servavit, æterno nomine dignissimus.

Tabithæ eleemosynas enarrat omnis Ecclesia.

Tabithæ eleemosynas enarrat omnis Ecclesia. Parentes filii, filii nepotibus, isti pronepotibus, alii aliis narrant. Hinc illæ pauperum panegyres: Quam hic dominus liberalis & beneficus in egenos fuit, hi fame, illi frigore perierunt, ni hunc virum habuissent subministratorem & opifera: hos ille facultatibus exui prohibuit, hos ære alieno liberavit, hos, ne ad incitas adigerentur, retinuit, illis in morbo cibos submisit, his dotem suppeditavit, horum pudicitiam modis aliis servavit, æterno nomine dignissimus.

§. III.

Tabithæ, seu Dorcas, Christi discipula in Ioppe, memoriam sui non marmori, non æri, non chalybi curavit incidere, nihilominus eleemosynas illius enarrat omnis Ecclesia sanctorum. Hæc enim erat, beato Lucâ teste, plena operibus bonis, & eleemosynis, quas faciebat. Postquam igitur Tabitha mortalitati cessit, miserunt Ioppenes, qui principem Apostolorum accerferent. Cum advenisset Petrus, duxerunt illum in cœnaculum, & circumsteterunt illum omnes viduæ stemes, & ostendentes ei tunicas & vestes, quas faciebat illis Dorcas. Hæc pauperum comploratio

Petrus adedè commovit, ut mortuam revocaverit ad vitam. Siquidem quod Apostolorum Acta testantur: Assignavit eam vicam. Ita scilicet Dorcas ad immortalitatem consecravit eleemosynis.

Anno quadringentesimo vigesimo septimo Paulinus Nolæ Antistes, id facinoris per liberalitatem ausus est, quod orbis etiamnum miratur & adorat. Paulinus gente nobilis, vir consularis, illustris facundia, magnarum opum, insignis formæ, Philosophiâ & Theologiâ egregiè imbutus, oratione tam solutâ quàm ligatâ scripsit multa, sed nec profapia, nec forma, nec opulenta, nec eruditio, neque facundia tantum ei auctoritatis, famæ, celebritatis ac gloriæ conciliarunt, quantum una atque unica misericordia. Nam Paulinus positus facibus Christi amore pauper è divite, monachus egit. A cucullo ad mitram vocatus, mensâ frugalissimâ contentus, quidquid de cetero annuorum redituum habuit, in pauperes erogavit laudatissimâ prodigalitate. Iamque in fundo suspirabant opes, nec restabat, quod expendere. Eo ipso tempore vidua filium ab hoste captum pretio redimi postulavit. Paulinus æris inops præter seipsum, apud se nihil inveniens: Mea mater, inquit, quod dare possim non habeo. Hoc age, me ipsum accipe: tui juris me profiteor: Vende, & in servitium trade: hæc una superest ratio liberandi filii. Femina joculari præfulem arbitra serias preces iteravit: At ille, ut erat eloquentissimus, dubitanti feminæ persuasit, ut sibi credere auderet, quamvis nec tum quidem suis ipsa oculis id satis crederet. Vnâ igitur profecti sunt in Africam, quod Vandali Campaniam vastantes viduæ filium abduxerant. Hic vidua Guntharii regis generum accedens, filium reddi precibus infimis flagitavit. At barbarus erecto supercilio: Sine litro, ait, hinc non abibit. Mox vidua: En, inquit, hunc hominem in filii vicem sisto. Regius gener ingenio viri vultu delectatus, quam calleret artem quaesivit. Colendi hortis, respondit Paulinus. Gratissimum id fuit. Ita viduæ filius in libertatem assertus: Ita Paulinus merx ipsa & mercator, pro homine se hominem vendit. Iam non liberalis, sed ipsa liberalitas. Has Paulini eleemosynas obtulisset, & enarrat omnis Ecclesia sanctorum. In memoriâ æternâ erit iustus. Nam eo ipso, inquit Gregorius, quo facta sua solius Dei oculis imprimi, nomen suæ memoriæ in æternitate figit. Paulinum pæne omnis præcorum Patrum senatus laudat. De morte Paulini Vranioris, quædam de vitâ Antonius Gallus, qui humanioris litteraturæ ipsi præceptor fuit. Paulinum Ambrosius, Hieronymus, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis laudant: Eundem Prosper, Eulogius, Venantius Fortunatus, Severus Sulpitius prædicant. Quanti hunc virum Augustinus fecerit, testantur ejus epistolæ, trigesima secunda, trigesima quarta, sexagesima quinta, ducentesima sexagesima, & liber primus de Civitate Dei, caput decimum; Paulino librum de curâ agendâ pro mortuis Augustinus inscripsit. Paulinus Romæ in æde divi Bartholomæi, quem in illâ sepulchrali quiete socium habet, est conditus. Eleemosynas autem illius enarrat omnis Ecclesia sanctorum.

Paulinus merx ipsa & mercator, pro homine se hominem vendit. Iam non liberalis, sed ipsa liberalitas. Has Paulini eleemosynas obtulisset, & enarrat omnis Ecclesia sanctorum. In memoriâ æternâ erit iustus. Nam eo ipso, inquit Gregorius, quo facta sua solius Dei oculis imprimi, nomen suæ memoriæ in æternitate figit. Paulinum pæne omnis præcorum Patrum senatus laudat. De morte Paulini Vranioris, quædam de vitâ Antonius Gallus, qui humanioris litteraturæ ipsi præceptor fuit. Paulinum Ambrosius, Hieronymus, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis laudant: Eundem Prosper, Eulogius, Venantius Fortunatus, Severus Sulpitius prædicant. Quanti hunc virum Augustinus fecerit, testantur ejus epistolæ, trigesima secunda, trigesima quarta, sexagesima quinta, ducentesima sexagesima, & liber primus de Civitate Dei, caput decimum; Paulino librum de curâ agendâ pro mortuis Augustinus inscripsit. Paulinus Romæ in æde divi Bartholomæi, quem in illâ sepulchrali quiete socium habet, est conditus. Eleemosynas autem illius enarrat omnis Ecclesia sanctorum.

Paulinus merx ipsa & mercator, pro homine se hominem vendit. Iam non liberalis, sed ipsa liberalitas. Has Paulini eleemosynas obtulisset, & enarrat omnis Ecclesia sanctorum. In memoriâ æternâ erit iustus. Nam eo ipso, inquit Gregorius, quo facta sua solius Dei oculis imprimi, nomen suæ memoriæ in æternitate figit. Paulinum pæne omnis præcorum Patrum senatus laudat. De morte Paulini Vranioris, quædam de vitâ Antonius Gallus, qui humanioris litteraturæ ipsi præceptor fuit. Paulinum Ambrosius, Hieronymus, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis laudant: Eundem Prosper, Eulogius, Venantius Fortunatus, Severus Sulpitius prædicant. Quanti hunc virum Augustinus fecerit, testantur ejus epistolæ, trigesima secunda, trigesima quarta, sexagesima quinta, ducentesima sexagesima, & liber primus de Civitate Dei, caput decimum; Paulino librum de curâ agendâ pro mortuis Augustinus inscripsit. Paulinus Romæ in æde divi Bartholomæi, quem in illâ sepulchrali quiete socium habet, est conditus. Eleemosynas autem illius enarrat omnis Ecclesia sanctorum.

Paulinus merx ipsa & mercator, pro homine se hominem vendit. Iam non liberalis, sed ipsa liberalitas. Has Paulini eleemosynas obtulisset, & enarrat omnis Ecclesia sanctorum. In memoriâ æternâ erit iustus. Nam eo ipso, inquit Gregorius, quo facta sua solius Dei oculis imprimi, nomen suæ memoriæ in æternitate figit. Paulinum pæne omnis præcorum Patrum senatus laudat. De morte Paulini Vranioris, quædam de vitâ Antonius Gallus, qui humanioris litteraturæ ipsi præceptor fuit. Paulinum Ambrosius, Hieronymus, Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis laudant: Eundem Prosper, Eulogius, Venantius Fortunatus, Severus Sulpitius prædicant. Quanti hunc virum Augustinus fecerit, testantur ejus epistolæ, trigesima secunda, trigesima quarta, sexagesima quinta, ducentesima sexagesima, & liber primus de Civitate Dei, caput decimum; Paulino librum de curâ agendâ pro mortuis Augustinus inscripsit. Paulinus Romæ in æde divi Bartholomæi, quem in illâ sepulchrali quiete socium habet, est conditus. Eleemosynas autem illius enarrat omnis Ecclesia sanctorum.

§. IV.

Eleemosynæ sunt immortales amaranthi; liberalitas in pauperes nobilissimus amaricini liquor est, cælo terraque fragrans; misericordia æterni nominis parens est.

Eberhardus avitâ majorum nobilitate illustris, ex Hilpostainiorum Comitum profapia natus, in sacrâ divi Benedicti familiâ se Deo devovit. Iamque Abbas Biburgi, in peregrinos & pauperes miræ liberalitatis fuit, nec ullum facillè sine beneficio dimisit. Biburgense hoc cœnobium miles adiit ex itinere, & in egeno hero liberalitatis

hero suo ad efficiendas vires precarium vinum penit. A
 Præfectus rei vinariæ, vir cetera pius ac religiosus, do-
 minum officiosè recepit in cœnobium, famulo pro for-
 ribus relicto. Hic morè impatiens, & inhumaniter, ut
 sibi videbatur, exclusus, Ratisbonam abiit. Intellexit
 hoc Eberhardus, & mox monachum penoris pro-
 curatorem jam senem, quique propriè sanguinem
 miserat, Ratisbonam pedibus iussit insequi, & ei
 deferre vinum, cui negasset inhumanitatis. Miles jam
 urbe ingressus, & monachi suâ causâ fatigati sortem
 miseratus, obstupuit ad tam insolitam benignitatem:
 oblatum verò vini calicem promissimis manibus accepit.
 Calix aeterno dignus pretio, sive iubentis spectes
 misericordiam, sive obedientiam parentis. Hic idem
 Eberhardus ex Abbate Archiepiscopus Salisburgenfis
 omnes cogitationes ad vitæ innocentiam composuit,
 miseris omni ope, consilio & auxilio præsens absens
 sublevavit; pauperum ulcersorum & elephantiacorum
 turguria per se coram adiit, & revisit, victus &
 morbi subsidia benignissimè præbuit: sordes, sanem,
 vomicas, taboque fluentes artus ipse contraxit,
 nihilque prætermisit officii, quod ab infimo quoque
 non sine fastidio & horrore præstari solet. Quis E-
 berhardum Comitè nosset, ni seipsi cælo terrâ-
 que notum fecisset tam præclarâ in egenos liberali-
 tate? Hinc etiam illud Eberhardus obtupestendum
 ausus. Die quadam turgurium ingressus, hominem
 leprosum in eo decumbentem reperit, eumque, si
 quid vellet, interrogavit. Cui leprosus, Eucharistiam
 desidero. Mox allata, & ab Eberhardo in leprosi os
 immissa est. At ager vix ingestam cum vomitu velut
 nauseans rejecit. Eberhardus manum supposuit, vo-
 mitum excepit, & in honorem Sacramenti tam fec-
 dam expuitionem ipse glutit. Die postero ad eundem
 revisurus non invenit hominem, dixeruntque vicini à
 multo tempore neminem leprosum in eâ domuni-
 cula habitasse. Ita satis perspicuum est, leprosi for-
 mam induisse Christum, qui suorum fidem ac con-
 stantiam sic solet experiri. In memoria æternâ e it ju-
 stus, ab auditione malâ non timebit.

Et eius ob-
stupelcen-
dum fa-
cium.

Aug. in Ps.
no. v. 4.

Chri. c. 5.
v. 14.

Quapropter, inquit Augustinus, oculos Christianâ fi-
 de in hæc promissa erige; non te deserit Deus in terrâ &
 aliquid promittit in celo: promissionem habes vitæ presentis
 & future.

CAPVT IX.

Eleemosynas dare, Sanctorum omnium contentissimum fructus studium.

IN sacris carminibus Salomonis sponsum caelestem
 sponsâ variè dilaudans: Manus illius ornata est, in-
 quit, plena hyacinthis, ornata gemmis & annulis.
 Qui manum habet plenam, prius manum evacuât,
 quam aliud eâ recipiat. Exemplo id monstramus: Qui
 dexteram nummis aureis implevit, non ante herbas
 odoriferas recipit, quam humidos aureos deposuerit,
 aut excidere permiserit. Christus, qui manus habet
 plenissimas, à nobis stipem accipere, & illam supremi
 iudicii die coram orbe vult extollere. *De dextis mihi; ac-
 cepti à vobis.* Si ergo stipem à vobis accipiat, necesse est
 prius plebas manus excutiat. Atqui manus illius ple-
 nâ gemmis, oppletæ hyacinthis: quâ igitur ratione
 accipiet aliquid à nobis? occasionem quarit, quâ
 manus plebas in nos prius evacuet. Hic dare incun-
 dum est, si plus, quam dedecis, accipias. Siq; nemini
 non facillimum erit ac gratissimum dando distulere.
 Hoc omnes amici Christi, hoc sancti homines pro-
 bè sciverunt. Eam ob causam contentissimis studiis,
 id unum egerunt, ut quidquid possent, Christo da-
 rent, pro iis decuplo, centuplo, millecuplo; plura re-

cellis
sian.

deest
a accen
omni
arces.
avaria
Za Ma
addiri
lum. v
3. be
egno
satiati

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cepturi; pro plumbò aurum, pro vitris gemmas pro
 silicibus uniones, pro quisquilis margaritas, pro cre-
 pundis latifundia possessuri. Dederunt pauperibus, &
 thesaurum nunc habent in celo. Hoc hominibus san-
 ctis omnibus exploratissimè fuit nil gratis dari Chri-
 sto: propterea certarunt, qui alter alterum largiendo
 vinceret, reculas suas velut viles herbulas, affectu gra-
 di, miseratione magnâ, dederunt opulento & pauperi
 Christo, & decedentes interim hyacinthos collegerunt.

Atque istud hoc capite dicemus, contentissimum
 omnium Dei amicorum & sanctorum hominum stu-
 dium fuisse, sua pauperibus largiri.

D Iversa prorsus fuere hominum sanctorum stu-
 dia. Inte hos ille magis solitudini ac silentio,
 iste corporis castigationi ac jejuniis impensè vacavit;
 hic legendo, ille contemplando sese crebrius exercuit;
 hic labores manuarios, iste intentionem animi arden-
 tius complexus est: orationibus & eleemosynis pro-
 pensissimè vacarunt omnes. Canit Ecclesia: Omnes
 Sancti, quanta passi! Luceat in cîte, modò pie dicere:
 Omnes Sancti quanta compassi! In hoc uno sibi om-
 nes simillimi, omnes, omnes; Disperserunt & dede-
 runt pauperibus: iustitia illorum manet in sæculum v. 9.

Patientiæ magister Iobus de seipso: *Ab infantia meâ,* Job. c. 31.
 inquit, crevit mecum misratio, & de utero matris meæ v. 31.
 egressa est mecum. 1. Si despecti prætereuntem, eo quod non
 habuerit indumentum; & absque operimento pauperem. 2. Si v. 20.
 non benedixerunt mihi latera ejus; de vellibus ovium mea-
 rum calefactus est. 3. Si negavi, quod volebant pauperibus, & v. 16.
 piculos viduus expectare feci. 4. Si comedi buccellam meam so-
 lus, & non comedi papillus ex eâ. 5. Fori non mansi peregrin-
 nus, ostium meum viatori patuit. Hoc de sanctis omni-
 bus rectissimè dixeris: Ab infantia eorum cum ipsis
 crevit misratio, & ab utero cum illis egressa est. Hinc
 eorum plurimi seipso sicut etiam vestibus spoliarunt,
 ut menduculos argentes tegerent.

Anno quadringentesimo quadagesimo nono Con-
 stantinopoli sacerdos, & illius Ecclesiæ economus
 fuit Martianus, cum quo sanè ab infantia crevit mis-
 ratio. Hic vestes suas pauperi daturus sollicitè prius
 circumspexit, an sine arbitro id facere liceret. Ita non
 solum misericordiam habuit, sed vanâ gloriam ne ha-
 beret, jugulavit. Sed viri sanctimoniam Deus tantò
 minus latere voluit, quanto magis illa latebras quæsi-
 vit. Siquidem Martianus dum ad aram faceret, sub
 ornati sacrificantis auream vestem indutus habere vi-
 sus, & ideo apud Patriarcham accusatus est quatum-
 vis innocens. Cum enim ille, diduxisset vestem, insons
 viri nuditas apparuit. Nec difficilis fuit conjectura ve-
 stem auream à reginâ Misericordiæ submissam. Huic
 recens addo.

Zach. Lip-
ploo die 10.
Januarii

Anno millesimo quingentesimo nonagesimo septi-
 mo Panormi civis primarius, qui Dominicum illud
 (*Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*) altè animo
 imbiberat, uni pauperum vestes suas omnes donavit,
 certissimum habens, Christum ab eo vestiri, qui ve-
 stisset pauperem. Neque levis pretii fuerunt hæ ve-
 stes de quibus solum pallium, ducentis aureis æsti-
 mabatur.

Annales
Societ. Jesu
dicto anno.
Mart. c. 25.
v. 40.

Idem fecerunt Sanctorum plurimi, qui vestibus,
 quas suo corpori detraxerant, fringentes egenorum ar-
 tus velarunt. Fecit hoc Philippus Nervus. Fecit idem
 Arelatensis antistes Cæsius, qui etiam num septennis
 puer pauperibus modò palliolum, modò thoraculam,
 aliâque vestimenta tedit liberalissimè: domi à paren-
 tibus ob id rigidâ quaestione habitâ, respondit, præter-
 euntes; ignotos homines abstulisse. Idè Agidius Ab-
 bas fecit, qui tunicam exiit, ut eâ pauperem ægrotum
 tegeret velarunt

De his Zac.
Lippelo,
Franc. Ha-
reth, Ba-
ron. to 8.
Plurimi
Sanctorum
suis vesti-
bus fringē-
tes egeno-
rum artus

regeret. Aidano Lindisfarnensi Præfule. Rex Oswinus nobilissimum equum unâ cum phaleris donavit. Non ita multo post Aidanum equo vehementem pauper eleemosynam rogavit, mox ille in pedes desiliens, equum, ut erat stratus, mendico dedit abducendum. Istud Rex ægerrimè ferens, & præfulem ad mensam accersens: Quid tibi volebas, inquit, domine Antistes, cum vilissimo mendicabulo equum regium donares, an non alius est modus hoc genus hominum juvandi? Cui placidè Aidanus: Rex, inquit, æternum vive: sed num tibi charior est filius equi, quam filius Dei? Rex veniam dicti postulans se deinceps aliæ liberalitati legem non facilè definiturum spondit. Aidano geminus Richardus Cicestrensis in Angliâ Episcopus, pecuniis per eleemosynas jam quidem exhaustis, sed integerrimâ etiamnum liberalitate, equum, quo vehebatur, vendi iussit, ne deesset, quod egenis impendi posset. Sancti omnes disperserunt & dederunt pauperibus.

§. II.

Et hoc fecerunt Episcopi & Archiepiscopi;

Ambrosius, Augustinus, Cæsius, Gallus, tot alii præfules tantis studiis rem curarunt pauperum, ut calices & vasa sacra stipem facerent. Beatus Gallus dicere solebat. Meus præceptor Columbanus æneo calice sacrificavit, Christus in cruce ferreum suo sacrificio adhibuit, siquidem clavis suam sanguinem propinavit.

Dublrensis Archiepiscopus Laurentius quotidie tringinta, vel quadraginta, frequentè sexaginta pauperes in oculis suis pasci voluit. Cantuariensis Archiepiscopus Thomas eâ liberalitate dedit, ut ipse petentibus numquam, sed ipsi defuerint petentes, nec unquam voluntas cessarit, sed facultas. Colonienfis Archiepiscopus Anno tam effusè pauperes fecit, ut saepe nec obolus danti superfuert: singulari studio egenes pafvulos complexus est, quibus suâ ipse manu porrexit cibum. Ad principales hujus Episcopi ædes infinita turba mendicorum quotidie confluit. Stipem omnibus, si fieri posset, mensam viginti quatuor præberi voluit quotidie. His convivis pedes ipse lavit, & eis osculum impressit: demum tam admiranda liberalitas non erubuit vestem à Canonico petere, ut scilicet tegetetur Episcopus, nec turpe ipsi fuit operimentum in morbo mutuum accipere, nimium ut ægrotus Episcoporum Antistes frigori resisteret.

Wolfgangus Ratisbonensis Episcopus incensa & gravi annonâ cõemptum à se frumentum pretio dimidio vilius vendidit. Ambianensis Episcopus Godefridus in singulos dies tredecim mendicos mensâ refecit, quibus & pedes lavit. Leprosos stipem petentibus, cum nemini deficerent, cibos è culinâ raptos distribui iussit. Noluit æconomus. Siquid curatum velis, huic manda. Cum verò pauperes dimissos antè, vacuo redire cerneret Godefridus, culinam ipse ingressus (hoc omni vitâ numquam fecerat) quod proximum habuit, salmonem grandem è foco raptum leprosis dedit. Oeconomus intervenit, & furefè cepit: nec in iram ventus, convicilis & acerrimâ invehivâ patientissimum præfulem, ut prodigum excepit. Hæc tamen omnia vir tam mitis quam liberalis insigni tolerantia concocxit. En, mi Lector, quâ ratione tres sorores Liberalitas, Patientia, Humilitas de Godefrido certarint, & cum sibi quævis vendicant. Ab Episcopis ad purpuratos Patres transeamus.

§. III.

Et hoc u. surpatunt Cardinales.

Carolus Borromæus, Cæsar Baronius, Robertus Bellarminus, quam prono pectore, quam munificè manu inopians pauperum sublevarunt? Verè patres erant pauperum. De Bellarmino quedam ad-

miranda, sed minus nota subijcio. Capuæ familias omnes ære alieno merfas, aut re domesticâ destitutas, tum quæ olim divites (ut varia vita est) ad inopiam prolapsæ, tum quæ se divites numquam meminerant, in album iussit excipi, atque harum ipse subsidium fuit unicui. Conscientiam pro foribus annonam pauperum distribuendi custodivit constanter, quamdiu vixit. Hinc quoties domum rediret, ante vestibulum ipsum, in aræa, perque gradus confertim dispositam necessitatem inveniebat. Imò in aulâ etiam non deerant, qui libellos supplices, in quibus inopiæ historias legeret, intranti offerrent, quorum postulatis mox satisfieri jubebat, dolebátque tantummodo, quia conari interim plura sequiret.

Divites plerumque fastidiis pleni, pauperum occurfus vel pessimi ominis larvas oderunt & arcent: At Bellarminus aspectu mendicantium lætabatur. quos lætissimè salutans, vultu benignitatis pleno aspicebat, ut Christum Dominum imitaretur, de quo vates regius prædixit: *Animas pauperum salvas faciet; ex usura & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen illorum coram illo.*

Aliquando tantus ad ædium vestibulum factus est concursus, ut Cardinali omnis aditus obstrueretur. Hic familiâ quidam inopum turbam submovere nifus, unum ex eis ad terram dedit. Id Robertum supra modum afflixit, & ideo hominem severè increpans verbis gravissimis monuit, ne inopes, quos utique pupillam oculorum suorum esse non ignoraret, ita contemptum acciperet. Quod dixit, remonstravit. Nam annui proventus partem tertiam quot annis in pauperes erogavit. Cum enim ex quo Capuæ Archiepiscopus esse dehit, ad sex aureorum septemve millia redactus celsus, & minor esse aureos bis mille in pauperum pecunia distribuit. Quod rationes familiares testantur. His addenda, quæ claculum & suâ manu distribuebat, dispersatori sepe numero illud inculcans: *Colligit e, quæ sunt servaverunt fragmenta, ne pereant.* Atque hoc genus quoddam interpretabatur, aliena verus restituentis quam suam et erogantis. In pauperum tuguriola promptissime se penetrabat, singulos, qui haberent, rogans; simul etiam vigilantorem illorum curam præfedis inopum demandabat. Demum si quem spes omnes reliquerant, hunc aspiciere tamquam filium & infortunium ejus tam ferre familiariter, quam si ferret non alienum, sed suum. Prorsus ut cum Apostolo posset usurpare illud: *Quis infirmatus, & ego non infirmor?*

§. IV.

Bellarmini porò vigilantissimam in pauperes curam luculentè testantur rara hæc & singularia. Habuit in aedibus suis solare horologium, sed pilus ferreus, qui umbram ambulantem traherat, sede aliquantulum excussus fuerat. Cardinalis de restituendo cogitavit, sed retardatus est, quæ rei pretium indicarent duo argenteos. Estimavit enim hos æquius seponi pauperibus, quam in rem insummi haud omnino necessarium. In hoc sensu abundavit adeo, ut qui tam præstè esset egenis planè deesset sibi. Hinc factum est, ut vestes suas doctas resareiri semper curaret. Fuit, ut ei crura humoris vitati defluxu gravius intumescerent. Mitigando malo suaserunt medici, tibialia sibi compararet laxiora. At ille subjecit, pecuniam eam qualemcumque congruere melius pauperibus; tibiis suis abundè fore, si quoquo modo tegerentur. Quare par veterum tibialium laxari, eisque è panno simili partem assui iussit. Opposuerunt familiares, hoc veteramenti genere prorsus operam ludi, nec tibialia, quæ ab annis jam octodecim habuisset, reconcinnari posse. Dum lis hæc tenet, adolescens adest cum epistola supplice ac eleemosynam pro matre petit, quam

Escl. 71. v. 13. 14.

Joan. 6. v. 12.

2. Cor. 1. 11. 13.

quam in itinere omni ope destitutam jacere dixit. Au-
lici qui aderant, concenium graphice fabricatum
interpretati sunt, ut pecuniam veram ficta narratio re-
ferret. Sed Cardinalis, cui religio fuerat pro tibi-
bus sex denarios in sui commodum exponere, duos
aureos adolescenti largitus, vix comitem dimisit.
Sic illum amor in pauperes, omnium, quæ domi ef-
fent, divitem, pro se omnium inopem effecit.

Hic quantumvis sævâ in conclavi suo ignem fo-
cumque strui vetuit, exemplo Pii V. Pontificis Ma-
ximi, ut lignorum pretium ad pauperes transfret. Co-
piam sermonis è Britannia nescio quis pauper & fame
pressus rogavit: Cardinalis contigend è mensâ, quàm
accumbebat opsoniolum suum, quod uni ipsi, nec
certè laurum famuli parabant, cum eo divisit. Hunc
in modum frequenter suo se victu fraudans, de mensâ
suâ epulas pauperibus submisit. Quando in viâ paupe-
res & ægros offenderet, mox vel manu, vel gestato-
riâ sella ad agrorum hospitium eos devoti jubebat.
Semel hominem pannis & morbi lue deteriumum ip-
semet in rhedâ suâ collocavit, & ad xenodochium
abduxit.

Vnus aliquis egenorum civium duodecim aureos
petivit. Bellarminus, quia præsens pecunia non suppe-
tebat, confestim annulum ex digito detractum ei de-
dit, adjectâ syngrophâ, ut cum suo nomine oppigne-
raret. Hoc autem quàm potuit occultissimè fecit. Al-
teri argenteum suum atramentarium, cum loculi
non responderent, iridem oppignerandum tradidit.
Simili modo plures alios juvit. Caputâ injunxit œco-
nomo, ut rhedam ipsam cum equis venderet, ne des-
set unde egenis subveniretur. Atque hanc beneficentia
virtutem in viris sanctis non mirari magis, quàm
imitari studuit: illud & sibi & aliis identidem instil-
lans: Qui liberalis erga Deum est, is erga se Deum
multò liberaliorem experietur. Hinc Robertus, laxis-
simis habens in pauperum amore & curam fereba-
tur, verissimo nomine Consul inopia, & Tutor ege-
statis. Dispersit, dedit pauperibus; justitia ejus manet in se-
culum sæculi. Sed à purpuratis Patribus ad summos
Pontifices gradum faciunt.

A non annumerandum stipi, quæ usque adeo excrevit, ut
ex Senatusconsulto Romæ votis omnium, huic Pon-
tifici de egenis bene merentissimo statua in Capitolio
sit posita, æternâ voce patris optimi verè beneficium
animum testatura. Inter cetera inscriptum marmori
hoc encomium: *Sepertium aut ingenuis singulari beneficentia
in egenos distributum.* Sunt ipsi duo milliones, seu vi-
cies centena millia aureorum. Dispersit, dedit pauperi-
bus. Verè dedit. Nam si Chrysothomo t credimus:
Non dare, sed cum copia dare, eleemosyna est.

Pius V. publico præsertim pauperum lectu, obiit
Anno Christiano millesimo quingentesimo sexagesi-
mo sexto. Hic Pontifex, cum lues & fame in Urbe
grassarentur, magnam pecuniæ vim in pauperes effu-
dit, addiditque illud paternum: Ea nunc sunt tempo-
ra, ut & calices aureos & Ecclesiæ thesauros oppigne-
rari velim, quo Christi membris subveniatur.

B Silvester I. ævo Constantini Magni trigessimus
quartus Pontifex tam sanctus, quàm in pauperes be-
nignus illustrissimam sui memoriam reliquit.

Clemens VIII. non solum quotidie tredecim pau-
peres mensâ refecit, sed & aliam mensam in vicinam
quot diebus instruxit, quâ pauperes peregrini excipe-
rentur. His è suâ mensâ optimos quosque milus ap-
poni voluit. Quâ igitur non tantum largitio, sed & mo-
destia summi Antistitis æstimanda, quâ pauperes ha-
bere voluit sibi tam vicinos.

Hoc beneficiendi studium & ostendit homines
sanctos, & facit. Ecquid tot alios commemorem.

§ VI.

A Iustino proximus Tiberius Imperator hac be-
neficiendi arte assecutus est, ut de eo Gregorius
Turonensis hoc scriberet elogii: Tiberium Cæsarem
elegantem, utilem, strenuum, atque sapientem, elee-
mosynarium, inopumque optimum defensorem. Hic
Imperator cum thesauros, quos Iustinus acervarat, in
egenos partiretur, Sophia Imperatrix Augusta non si-
ne felle sapius objecit, eâ ratione Republicam ad
incitas devolvit, plurimis annis à se collecta, nimis im-
providè jam dilapidari. Cui Tiberius: Ne quæso, aje-
bat, in dantium nostrum solliciti sumus; captivis li-
trum, egenis eleemosynam debeamus; neutra pars suo
fraudanda est. Illos & istos juvemus, & aratio nostro
numquam deerit, quod porrigat. An Christi mont-
ium ignoramus? *Theaurizate vobis thesauros in celo.* De-
mus ei, qui prior dedit nobis, & sciamus nos non esse
immortales. Præmittamus illuc optima quæque, quò
operamur nos brevi seculuros. Ita Tiberius se Chri-
stianum esse commemoravit, & in dies magis ac magis
laudatissimam in pauperes liberalitatem auxit. Nec
Deus liberalitate se vinci passus est. Nam cum per au-
lam spatia faceret, lenteque obambulare, in pavimen-
to tabulam vidit marmoream, cui quæ inscul-
pta. Hic ille secutus: O Christe, inquit, tuâ cruce fron-
tem & pectus signamus, cur sa pedibus calcatur? Mox
igitur tolli marmor imperavit. Sublatum est, sed aliud
signo eodem insculpto repertum Cæsaris iussu subla-
tum, & inventum tertium. Quo pariter amoto the-
saurus ingens, aliquot auri centum pondia sunt eruta.
Hoc pabulo Tiberiana largitas lautissimè pasta maxi-
mas sibi vires sumpsit in pauperum curâ. Sed neque
hic divina liberalitas stetit.

Narses Dux Italus militiæ, domum sibi delegit,
quâ plurimum argenti & auri, nobilem prædam, de-
fodit, paucis conscis. Sed & hos ipsos è medio clari-
tollit iussit, atque unicuique iurando adstri-
ctum thesauri custodem dixit. Sed o bone Dux, quæ
parasti cuius erunt? Paulò post Narses ipse in locu-
lo ad thesauros suos correpsit in terram. Senex, the-
sauri custos, ne in suam ipsè caput grande malû cude-

2000000.
Patri. pri.
11a Baroz.
10.2 ad au-
nam 175.
num. 20.
† Chrysoth.
hom. 37. ad
populum.

Tiberius
Imp. ino-
pum fuit
defensor.

Matth. 6.
v. 20.

Dei erga
cum libe-
ralitas &
manifi-
centia.

Luce. 11.
v. 20.

Summi Pontifices erga egenos liberalissimi. I. Sai. c. 60. v. 16. & 17. Baroz. 10. 2. pag. 193. Anno 1049. Dominicus Tempesta mis pag. 166.

Psal. 111. v. 9.

ret tacendo, latèssimam aurifodinam Imperatori detegens: Narsetis, inquit, thesauros hæcenus custodivi, nunc in manu tuâ sunt, Auguste, si velis. Tiberius certos homines, qui captivum metallum educerent è carcere, cum sene misit. Tam multum auræ prædæ repertum est, ut in abditis his divitiis ad aulam transportandis dies aliquot laboratum sit. En alteram Dei munificentiam in Tiberium, qui tam blandis stipulis incitatus largi, honores suas effusissimis stediis amplavit. O pulchrum certamen, cum Deus & homo certant liberalitate! Hic Deus numquam non victor: hic autem vinci suavissimum est. Certamen hoc sanctorum omnium fuit. Disperferunt omnes, & dederunt pauperibus.

Thom. Cantiprat. l. 2. de miraculis suis a vi c. 23. mibi pag. 206.

Theologus & Cameracensis Proëpiscopus Thomas recepit, virum nobilem, Adamum de Belomeir illud itineris ingressum, è quo ante complures dies non rediturus putabatur. Interim à conjugè hospitium rogat leprosus. Admittitur. Lectum etiam desiderat: In domo recto reponitur. Ex improvviso redit dominus, & viâ fessus ad lectum properat. Dissimulare id uxor conata est, & virum ad conclave aliud diducere. Maritus, non optima suspicatus, irrupit vi, sed lectulum suum mediâ hieme rosis const ratum invenit. Admiranti uxor, & odoris originem petenti omnia ex ordine recenser. Ita vis eleemofynæ atque innocentie utrimque patefacta & agnita est. Ambo in laudem Domini Jesu, & unâ in lacrymas soluti sunt. Optimè dixit Ambrosius, quod auro scribendum, & ad omnia limina præfigendum: Nil tam commendat Christianam animam, quam misericordia.

Ambrosius, c. 1. officii c. 11. mibi pag. 428.

Tertullianus in Apolog. c. 39. mibi pag. 68.

Hinc jam olim nascente primùm Ecclesiâ ingens Christianorum studium in eleemofynis largiendis. De his Tertullianus verba faciens: Hæc, inquit, deposita pietatis sunt. Nam inde non epulis, non potaculis, nec ingratis vorarinis dissenatur, sed egenis alienis, humanisque, & pueris ac puellis re ac parentibus destitutis, jamque domesticis sensibus, nem naufragis, & si qui in metallis, & si qui in insulis, vel custodia, Dei causâ, alium suæ confessionis sunt. Sed ejusmodi vel maxime dilectionis operatio notam nobis inurit penes quosdam: Vide, inquit, ut invicem se diligant? & ut pro alterutro mori sint parati?

§. VII.

Videte, in quot rivis Christiana eleemofyna se diffundat, viduis, pupillis, senibus, orphanis, egentibus, agrotis, mendicis, naufragis, ipsis etiam mortuis impenditur, in tuguriola, in domos, in ergastula, in trirèmes, in carceres, in latuitias subhibeo venit. Neque nostro hoc ævo præscum beneficiendi studium est extinctum. Romæ olim Publius Victor numeravit ten pla seu facella centum quinquaginta, nunc ajunt in Vrbe, & Vrbeis ad duo milliaria circuitu tria milliâ templorum contineri. In eadem hac Vrbe Româ, viginti quinque opulenta & ampla Xenodochia sunt agrotis, pauperibus peregrinis recipiendis.

Vide de h. em. Boz. in de f. gnis Eccles. l. 10. c. 9.

Scribanus in sua Antwerpia lib. 1. liberalitat.

Antwerpia: quatuor ex more pauperum præfedi superioribus annis singulis florenorum sexaginta, quin & septuaginta, adeoque octoginta, pluraque etiam florenorum milliâ collegerunt. Quid integrâ Republicâ sperari posset, cum hæc prostratâ, & annorum sexaginta civilium bellorum collisionibus destitutâ, commerciis nudatâ, nobilitate exhaustâ, ingentia tamen videamus munificentie documenta. His in eadem urbe minimum triginta tria egentium domicilia, variorum civium liberalitate dotata, sunt annumeranda.

A Ut alias in Germaniâ civitates taceâ, in vicino Monacensibus cœnobio non amplo, nec divite, anno tamen unico viginti milliâ panum in pauperes distributa sunt. Fuit in Germaniâ superioribus annis Archiepiscopus (uti exploratâ fide memorant, qui annis singulis septuaginta milliâ florenorum in egentium usus expendit. Hic certè Antistes, quod Nabuchodonosori sualum, peccata sua eleemofynis redemit, & mercatus est calum.

Carolus V. Imperator, etiamnum adolescentulus subinde uno die crumenam in pauperes deplevit scriptis. Dabantur autem illi unâ vice ac dosi quadraginta floreni. Quin inò etiam quandoque flevit Carolus, quod non posset dare omnibus alienâ ope indigentibus. Hinc jure merito regum omnium ac principum liberalissimus est habitus. Iucundum dictu est, quod attexo.

B In Galliâ Belgicâ inter Francorum regni limites, & Namurcum oppidum, Alnense Monasterium Cisterciensis ordinis amplum, & copiosum est, cujus Abbas vir pius & liberalis, non solum in pauperes munificus, verum etiam in peregrinos tam hospitalis fuit, ut illud cœnobium montibus ac silvis abditum, velut Abraham domus, omnium hospitiu videretur esse receptaculum. Quid opus multis? Ne quis hospes impransus aut incenatus temerè transiret, monasterii portæ vericulum istum quadratis litteris inferibi iussit:

Porta patens esto, nulli claudaris honesto.

Hæc religiosa hospitalitatis virtus, antistitem omnibus adeo amabilem, charumque reddidit, ut omnium præferentem egentium diceretur Pater. Et pauperes quidem quotidianis eleemofynis fovebantur; ditiores tantâ humanitati & beneficentiæ grati majora in cœnobium munera conferbant. Abbate hoc defuncto, pene omnis cum eo liberalitas est mortua. Ejus successor Martinus, ad rem nimium attentus beneficentiam abolere, hospitalitatem minuere, vericulum januæ inscriptum, non quidem eradere (invidiam metuebat) sed mutare, geminisque solum punctulis vasfrè translatis in sensum planè contrarium contorquere, jamque hoc modo legendum proponere:

Porta patens esto nulli, claudaris honesto.

Res multorum sermonibus agitata, demum ad summi Pontificis notitiam pervenit, qui, Abbatem inter Certes retulit, & officio abire iussit, non quod maleficus esse cœpisset, sed quod desisset esse beneficus.

Egenis benefacere primum ac summum fuit studium in sanctis omnibus. Disperferunt, dederunt pauperibus. Oraculum Salomonis longè certissimum neminem fallit: Qui pronus est ad misericordiam, benedictur. Multi eum oderint, at ille benedictur. Plurimum contumelias lacerent, at ille benedictur. Sunt qui dantur eum afficiant, at ille benedictur. Orbis illum execretur, at ille supremo die inter beatos audiet: Venite benedicti, percipite regnum. Ita benedictus erit in æternum. De pane enim suo (ait rex sapientissimus) dedi pauperi. Fortassis panem habuit unicum, sed hunc ipsum divisit, & in partem vocavit pauperes.

Æterna benedictio tam benevolam manum remunerabitur. Idcirco Paulus vociferatur & urget: Beneficentia autem & communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus. Hecatombas & vel centum Aquilarum sacrificia non curat Deus. Misericordiam vult, & mentem in eleemofynas pronam. Dicturus causam, ait Chryzologus, in judicio Dei, patronam sibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Communionis & beneficentiæ non obliviscere.